

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

- Kan vi lita på Bibeln?
- Vägen mellan två diken
- Jesaja 41:21-42:25 (del 14)
- Uppryckelsen
- Politisk kyrka vid vägs ände

Nr 3 2013 Årg. 77

INNEHÅLL

Redaktionellt	97
Hur kan jag veta att det går att lita på Bibeln? John Vieths	103
Det kristna livet – vägen mellan två diken. Egil Edvardsen	116
Profeten Jesajas bok – del 14. SE	128
<i>Frågor och svar</i>	136
<i>Utblick över samtiden</i>	139
<i>Litteratur</i>	144
<i>Gåvoredovisning</i>	148

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktionskommitté: Seth Erlandsson, Stefan Hedkvist, Alvar Svenson, Egil Edvardsen, Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa betalar 36 euro (stud. 25 EUR)

Våra portokostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren.priset) är f.n.:
prenumeranter inom Sverige 20 kronor, prenumeranter utanför Sverige 96 kronor.

Sverige: Bankgiro 251-4701

Norge: DnB NOR 7877.08.15400

Finland: SAMPO 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, S-722 26 Västerås

E-mail: seth.erlandsson@tele2.se

Glöm inte anmäla adressändring till expeditionen!

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

3/2013

Redaktionellt

Stiftelsen Biblicum har nu funnits i 45 år. Det vill vi påminna om när vi samlas till Biblicumdag i Ljungby den 21 september (se program). Som framgår av namnet Biblicum är det Bibeln som står i centrum för vårt arbete. Bibelkunskap och Kristus kunskap går hand i hand, för utan Bibeln kan vi inte lära känna Bibelns Kristus, den ende Frälsaren och vårt enda hopp inför evigheten.

Bakgrunden till att Stiftelsen Biblicum bildades var den tilltagande och förödande okunnigheten om och misstron mot Bibeln. Utan Bibeln inget evangelium, ingen Kristus. Bibelkritik genomsyrade alltmer kyrkor och samfund till skada för ett rätt bibelstudium och en biblisk förkunnelse. Biblisk kristendom blev mer och mer sällsynt. Något måste göras menade teologie doktorerna David Hedegård och G. A. Danell och tog initiativet till bildandet av Stiftelsen Biblicum. Vi behövde och behöver alltjämt ett bibelforskningsinstitut som tydligt lyfter fram Bibelns rika innehåll och avslöjar hur felaktig och förödande bibelkritiken är. Som handlingens man såg Hedegård till att den nya stiftelsen fick ta över tidskriften "För biblisk tro" som Biblicums organ under namnet "Biblicum – tidskrift för biblisk tro och forskning".

Precis som nu var avfallet från Guds ord enormt på profeten Jeremias tid. Som en lite annorlunda redaktionell inledning till detta nummer följer här ett sammandrag av en predikan som Stefan Hedkvist nyligen hållit över *Jeremia 15:15-21*. Likheten mellan Jeremias svåra situation och uppgift och Biblicums är påfallande:

Jeremia hade fått en svår uppgift. Han skulle kalla ett avfallet folk till

omedelbar omvändelse och bättring. Han predikade lagen i hela dess stränghet för ett folk som gjort uppror mot Gud och inte ville ändra sig. Manasse efterträdde kung Hiskia men han hade inget av Hiskias gudsfruktan. Kungaböckerna berättar om Manasses regim:

Han gjorde det som var ont i HERRENS ögon, efter den avskyrda seden hos de folk som HERREN hade fördrivit för Israels barn. Han byggde på nytt upp de offerhöjder som hans fader Hiskia hade förstört. Och han reste altaren åt Baal och gjorde en Asera, liksom Ahab, Israels kung, hade gjort, och han tillbad och tjänade himlens hela härskara. Han byggde altaren i HERRENS hus. Det var om detta hus som HERREN hade sagt: "I Jerusalem vill jag fästa mitt namn." Han byggde altaren åt himlens hela härskara på de båda förgårdarna till HERRENS hus. Han lät sin son gå genom eld, utövade teckentyderi och svartkonst och skaffade sig andebesvärjare och spåmän. Han gjorde mycket som var ont i HERRENS ögon så att han väckte hans vrede. Den avgudabild av Aseran som han gjort ställde han in i det hus om vilket HERREN hade sagt till David och till hans son Salomo: "I detta hus och i Jerusalem som jag har utvalt bland alla Israels stammar, vill jag fästa mitt namn för evig tid. Jag skall inte mer låta Israel vandra som flykting bort från det land som jag har gett åt deras fäder, om de endast håller fast vid och följer allt vad jag har befallt dem efter hela den lag som min tjänare Mose har gett dem." Men folket lyssnade inte. Och Manasse förledde Israels barn, så att de gjorde mer ont än de folk som HERREN hade utrotat för dem (2 Kung. 21:2-9).

Jeremia blev sänd att förkunna Guds dom över detta folk. I kapitel 15:1 hör vi Jeremia få befallning att förkunna lagen i all dess stränghet utan tillstymmelse till nåd:

HERREN sade till mig: Även om Mose och Samuel trädde fram inför mig, skulle jag ändå inte vara vänligt sinnad mot detta folk. Driv bort dem från mitt ansikte och låt dem gå.

Jeremias uppdrag att vara HERRENS mun innebar livsfara. På grund av sitt budskap fick han lida. Han blev förföljd på grund av att han var trogen i HERRENS tjänst, inte som de falska profeterna som förkunnade vad folk ville höra. Vi hör hur han i sin bön vänder sig till Herrens nåd och barmhärtighet, mitt under sin kamp med att förkunna Guds stränga lag och bära lidandet för det:

HERRE, du vet det. Tänk på mig och tag hand om mig och ge mig

hämnd på mina förföljare. Ta inte bort mig, du som är långmodig. Tänk på hur jag blir hånad för din skull (v. 15).

Jeremia litade på att Herren visste om allt det svåra han gick igenom. Som Guds folk kan vi också lita på att Herren förstår vad vi går igenom för kamp i våra liv. HERREN vet det. Jeremia bad att HERREN skulle tänka på honom och ta hand om honom. Det är en bön om att Herren skulle ingripa och göra en förändring i hans liv så att han inte gick under. Han ville att Herren skulle sätta stopp för förföljarna så att de inte fick tillfälle att ta livet av honom. Han visade med sin bön att han vände sig till Herren för att han skulle lösa de svåraste problem. På samma sätt kan vi som Guds folk lita på att Herren tar hand om oss. Herren har lösningen också på svårigheterna i våra liv och vi ska fråga efter Herrens hjälp.

Jeremia visste att Herren var hans enda hopp om räddning. Han visste att Herren var långmodig och sen till vrede. Jeremia hade förkunnat Guds straff över Guds fiender. Men nu var han ändå rädd att Herren skulle dröja med sitt straff så att Guds fiender hann ta bort honom. Men Herren svarade honom att det ena inte hade med det andra att göra. Att HERREN var sen till vrede skulle inte innebära att Jeremia led skada. Jeremia kunde lita på att Herren skulle rädda honom ur de ondas våld. Som Guds folk behöver inte heller vi frukta ens om vi vandrar genom dödsuggans dal. Herren är med oss, tröstar och försvarar oss. Vi är aldrig utlämnade.

Jeremia minns hur det en gång var. Han kom ihåg en salig känsla som han förlorat:

Dina ord kom och jag åt dem, ja, ditt ord blev mitt hjärtas fröjd och glädje, för jag är uppkallad efter ditt namn, HERRE, härskarornas Gud (v. 16).

Dina ord kom, säger Jeremia. Det är en påminnelse till oss att vi aldrig kan rycka åt oss Guds ord. Vi kan inte storma in i himlen för att erövra det. Vi kan inte heller storma himlen med våra böner för att försöka få Guds uppenbarelse. Vi kan helt enkelt inte med egen makt få Gud i vår hand. Att han uppenbarar sig för oss är helt och hållet av nåd. Det är av nåd som han låtit sitt ord komma till oss. Det är också av Guds nåd vi tagit emot det, så att vi erkänner att det är Guds ord och inte en mänsklig produkt. Guds ord förnyar våra hjärtan och fyller oss med fröjd och glädje över Guds frälsningsgärningar. Att Jeremia var uppkallad efter HERRENS namn innebär att han bar med sig Guds ord, Guds uppen-

barelse. Guds namn är allt Gud lär oss om sig själv och sina gärningar i sitt ord. Guds namn bär vi med oss när vi förblir trogna hans ord.

Men Jeremia hade det svårt och av svaghet klagade han, ja, han gick för långt och blev kallad till omvändelse:

Jag har inte suttit tillsammans med cyklare för att roa mig. Därför att din hand var över mig har jag suttit ensam, för du har uppfyllt mig med harm. Varför ska jag ständigt plågas och varför är mitt sår oläkbart? Det vill ju inte läkas. Du har blivit för mig som en sinande bäck, lik ett vatten som ingen kan lita på (v. 17-18).

Vi har ju hört hur situationen var, med avgudadyrkan, svartkonst, andebesvärjare och spåmän. Vi kan bara tänka oss vilken grupp som var populär i en sådan miljö. De som var inne skrattade, sjöng och skrek. Men Jeremia hade aldrig tillåtit sig att roa sig med dem. På grund av sitt uppdrag hade han suttit ensam. Han hade skiljt sig från dem och de hade säkert inte heller velat ha med honom att göra. De hade säkert tyckt att han ställde till problem. Falska lärare ser det så. De tycker att det är Herrens rätta tjänare som ställer till problem. Ungefär som kung Ahab som sa till Elia: *Är du här, du som drar olycka över Israel?* fast det var han själv som dragit olycka över Israel med sin avgudadyrkan.

Jeremias plåga var dels ensamheten, dels den trötthet i själen som kom av att ständigt se allt avfall. Det som sårar Herren sårar också de troendes hjärtan. Den ändlösa domsförkunnelsen hade säkert också utmattat honom. Han var också plågad av alla beskyllningar som gudlösa människor riktade mot honom. De skyllde olyckan på honom, de anklagade honom ständigt.

Det är extremt tröttnande att ständigt bli utsatt för orättvisa beskyllningar. Jeremia klagar över att såret inte läktes. Det ville inte läka. Men så säger han det han inte borde ha sagt: *Du har blivit för mig som en sinande bäck, lik ett vatten som ingen kan lita på.* Herren hade beskrivit sig själv som *källan med det levande vattnet*. Jeremia kom ihåg dessa ord och beskyller Herren för att inte leva upp till detta. ”Det du sagt om dig själv stämmer inte. Du har sagt att du är källan med det levande vattnet men för mig har du blivit som en sinande bäck, lik ett vatten man inte kan lita på.” Jeremia kämpade med tvivel på att Herren skulle leva upp till sitt ord och sina löften.

Herren går inte i taket för sådant tvivel. Lugnt och stilla svarar han Jeremia. Herren gick rakt på sak:

Därför säger HERREN så: Om du vänder om, ska jag låta dig komma

tillbaka och du ska få tjäna mig. Om du skiljer det äkta från det oäkta ska du få vara som min mun (v. 19a).

Den omvändelse som Herren kallar honom till är samtidigt något som Herren utför. Nu grep Herren in och gjorde en förändring i hans liv. Herren tog hand om honom, precis som han bett om. Den omvändelse och upprättelse som Herren själv utför var det som kvalificerade honom att tjäna som Herrens mun. Vi ser samma sak hos David och Paulus. Vi ser samma sak hos oss själva. Det är Herren som kallat, upplyst och helgat oss.

Det som Jeremia just sagt var ovärdigt Herrens tjänare. Den som tjänar som Herrens mun måste skilja det äkta från det oäkta. Herren utför också detta i Jeremias liv. Tanken att Herren var "lik ett vatten som ingen kan lita på" innebar att han "vände tillbaka till" ett avfälligt folks tankar. Genom omvändelsen som Herren verkade ska det inte ske, han ska "inte vända tillbaka till dem":

Detta folk ska vända tillbaka till dig, men du ska inte vända tillbaka till dem. Jag ska göra dig till en fast kopparmur mot detta folk, så att de inte kan besegra dig om de vill strida mot dig. Ty jag är med dig för att hjälpa dig, och för att rädda dig, säger HERREN. Jag ska rädda dig ut ur de ondas våld och befria dig ur våldsmännens hand (v. 19b-21).

Jeremia får här försäkran om att han är helt trygg hos Herren. "De onda" är de som opponerar sig mot Guds vilja och orsakar problem för sig själva och andra, speciellt för de troende. Herren skulle rädda honom ut ur de ondas våld. Vi äger samma löfte. Det är inte de onda som kontrollerar våra liv. HERREN räddar oss.

Men ordvalet för våra tankar vidare. När HERREN lovar befrielse från våldsmännens hand så väljer han ordet "friköpa/återlösa" (hebr. *padá*). Ordvalet påminner om den stora återlösning Jeremia profeterat om. Att friköpa, betala priset, är en exakt beskrivning av vad Jesus gjorde för oss med sitt liv och sin död. Petrus skriver: *Ni vet ju att det inte var med förgängliga ting, med silver eller guld, som ni blev friköpta från det meningslösa liv ni ärvt från era fäder, utan med Kristi dyrbara blod, som med blodet av ett lamm utan fel och lyte* (1 Petr. 1:18f). HERREN ger oss vad vi inte förtjänat. Han har friköpt oss från alla våra fiender, från synden, döden och djävulens våld. Därför ska vi aldrig vara missbelättna och tycka att Herren inte ger oss vad vi förtjänat här i livet. Han ger ju oss himmelska, eviga skatter som vi inte förtjänat på något sätt. Att få vara hans tjänare och tala hans ord är också en oförtjänt gåva av nåd. Amen.

Som en tacksamhetsgåva för att Biblicum finns hoppas vi på förnyat stöd för vårt arbete ”för biblisk tro och forskning”. Studera noggrant i detta nummer bl.a. artiklarna ”Hur kan jag veta att det går att lita på Bibeln?” och ”Det kristna livet – vägen mellan två diken” samt vad Jesaja profeterar om Herrens sanne tjänare och den sanna frälsningen (”Profeten Jesajas bok – del 14”).

Red.

BIBLICUM 45 ÅR

Tema för Biblicumdagen i Ljungby den 21/9:

Bibelns avgörande betydelse

Kl 10 **Bibelns budskap och personlig tro, en historisk återblick.** Alvar Svensson

Kl 11 **Bibelns böcker och Bibelns Kristus.**
Seth Erlandsson

Kl 15 **Bibelns gudomliga inspiration och tillförlitlighet.**
Egil Edvardsen

Kl 16 **Bibelsyn och bibelbruk.** Seth Erlandsson

Lokal: Markuskyrkan, Hantverkaregatan 8, Ljungby

Ytterligare upplysningar: Alvar Svensson
Telefon: 0372-30857 eller 0725-030857
Epost: Svenson_Alvar@yahoo.se

Hur kan jag veta att det går att lita på Bibeln?

av John Vieths, Dallas, USA¹

Har Gud verkligen sagt...?” Alltsedan den allra första frestelsen har skeptiker ifrågasatt Guds ords tillförlitlighet. I Edens lustgård ställde djävulen en fråga som angrep Guds ord genom att föreslå två trosförstörande alternativ: antingen hade Gud inte sagt orden om att äta av det förbjudna trädet och Eva hade fel angående Guds budskap till henne eller så hade Gud sagt dessa ord men de var så betungande och motbjudande att Eva borde strunta i Guds budskap.

Dagens kristna möter samma protester mot Guds Ord i Bibeln. En del icke-troende skeptiker för fram historiska och litterära skäl till varför de anser att orden som är nedtecknade i Skriften egentligen inte är Guds ord. Andra är inte intresserade av att ta reda på vems ord Bibeln innehåller. De tycker helt enkelt att budskapet är så betungande och så motbjudande att de väljer att strunta i det.

Den kristnes tro på att Guds Ord i Bibeln är tillförlitligt möter många utmaningar. Hur kan jag veta att Bibeln är att lita på? Vi ska titta på några svar på den frågan.

Skriftens ord har makt att skapa tro

De flesta av oss kan de bibelställen som hävdar att Bibelns ord är Guds egna tillförlitliga ord. Alla dessa ställen är sanna men det är inte där vi börjar. Utan tro skulle vi inte tycka att de här bibelställena är särskilt övertygande. Likt skeptikerna skulle vi kunna tillbakavisa dem med samma ord som Jesu fiender en gång använde mot honom: ”Du vittnar om dig själv. Ditt vittnesbörd är inte giltigt” (Joh. 8:13).

¹ Föredrag hållet vid LBKs sommarläger på Hjälmgården den 10-14 juli 2013.
Övers.: Gunilla Hedkvist.

Vår tilltro till Bibelns tillförlitlighet börjar med den makt dessa ord har haft att skapa tro i vårt eget hjärta. För några av oss kombinerades dessa mäktiga ord med vatten vid vårt dop då vi var bara några dagar gamla, och den levande tro som då tändes i vårt hjärta har brunnit där ända sedan dess. Ord ur samma bok har gett näring åt denna tro och hållit den vid liv ända tills idag. Andra av oss blev, när vi var lite äldre, genom dessa mäktiga ord bekanta med en Jesus som vi aldrig hade känt tidigare. Deras mäktiga vittnesbörd om hans liv och offer, deras övertygande löften om hans förlåtelse och förbehållslösa kärlek fångade hjärtat och tog det i besittning. Sann, barnslig tillit till Jesus visade sig där det bara funnits okunnighet förut, eller rädsla eller till och med avsky.

Låt oss för en stund begrunda missionens under: Vi skickar iväg en man långt bort till ett folk som aldrig har hört om Jesus förut. Han berättar för dem om en man från en helt annan folkgrupp som levde för flera tusen år sedan i en annan del av världen. Denne man var inte rik. Han föddes fattig, han levde fattig, han dog fattig. Han härskade inte över något land eller styrde över någon provins och han förestod ingen armé. I stället vandrade han från plats till plats och älskade människor, botade deras sjukdomar och lärde dem hur mycket Gud älskade dem och hur gärna Gud ville förlåta dem. Han förkastades av de flesta bland sitt eget folk, dödades som en brottsling av landets styrande men uppstod från de döda tre dagar efter sin död. Den här mannen är er Gud. Den här mannen är er Frälsare. Av vilken anledning, mänskligt talat, ska människorna som lyssnar på missionären tro på honom? Varför ska de tro att det som missionären berättar för dem är den största sanningen i hela mänsklighetens historia, inte bara en intressant gammal saga? Varför ska de vara beredda att ge upp sina förfäders tro och sin kultur? Varför ska de vara beredda att ändra sin syn på sig själva, sin uppfattning om Gud och sin livsstil? Ändå tror de vad missionären säger fast han inte kan prata deras språk så mycket bättre än en tre- eller fyraåring. De tror på grund av den sanning och makt som finns i orden han förmedlar.

Tänk på de människor som förändrats genom detta ord. Chris Driesbach är en låtskrivare från Madison, Alabama och medlem i WELS. Han var under många år ateist. Hans familj föll isär och han skilde sig. Han drack för mycket. Han blev bitter över livet. Han hade många svåra frågor. Han flyttade till Anchorage i Alaska och en WELS-pastor han träffade där var beredd att lyssna på Chris och hans svåra frågor. Efter det att pastor Oldfield hade lärt känna Chris bättre bad han honom

komma till sitt kontor och tillsammans skulle de ta reda på vad Bibeln hade att säga om hans frågor. Chris började studera hos pastorn och efter sex veckor stod allt plötsligt klart. ”De här orden, de ting som du berättar för mig från Bibeln – de är alla sanna, eller hur!” sa Chris till pastor Oldfield. Guds ord hade fört honom till tro.²

Eta Linnemann undervisade och skrev under många år den typ av historisk-kritiska granskningar av Bibeln som förnekar dess sanning och angriper dess budskap. Hon var lärare i Nya testamentet vid Phillips universitet i Marburg, Tyskland. Den filosofi hon trodde på ”förutsatte att människan inte kan ha någon välgrundad kunskap om Bibelns Gud, himmelens och jordens skapare och vår Frälsares och Herre Jesu Kristi Far.”³ Så småningom blev hon alkoholberoende och slav under TV-tittande. Men så kom några kristna som kände Jesus som sin Frälsare och förde in Guds ord i hennes liv på ett nytt sätt. Hon berättar:

Till slut talade Gud själv till mitt hjärta genom en kristen broders ord (kurs. av mig)... Han (Gud) tog genast mitt liv i sitt frälsande grepp och började förändra det radikalt. Mina destruktiva missbruk byttes ut mot en hunger och törst efter hans Ord och gemenskap med kristna... Plötsligt var jag övertygad om att Guds löften är en verklighet, att Gud är en levande Gud och att han regerar... Jag blev medveten om vilken dårskap det är att med vetskap om vad Gud gör idag hålla fast vid att undren det rapporteras om i Nya testamentet aldrig skulle ha skett... Jag insåg, först mentalt och sedan på ett avgörande och erfarenhetsmässigt plan, att den heliga Skrift är inspirerad.⁴

Linnemann fördes till full förtröstan på Skriftens ord i samma stund som hon fick den sanna tron på Jesus som sin Frälsare.

Jesus, hans apostlar och profeter har sagt oss att det skulle gå till så. Paulus skriver till romarna: ”Jag skäms inte för evangelium. Det är en Guds kraft till frälsning för var och en som tror, först juden och sedan greken” (Rom. 1:16). Längre fram säger han till dem: ”Alltså kommer tron av predikan och predikan i kraft av Kristi ord” (Rom. 10:17). Detta evangelium, detta ord var inte Paulus eller någon annan människas upp-

2 Chris Driesbach sammanfattar sitt livs historia på sin webbplats: [http://www.chrisdriesbach.com/About Me.html](http://www.chrisdriesbach.com/About%20Me.html).

3 Eta Linnemann, *Historical Criticism of the Bible, Methodology or Ideology*. (Grand Rapids: Baker Book House, 1990), s. 18.

4 *Ibid*, s. 18-20.

finning. De är Guds egna ord och samma ord som finns bevarade åt oss på bladen i våra biblar. De är just de ord som har kraft att frälsa oss genom att föra oss till tro.

I slutet av sitt Livets bröd-samtal i Johannes 6 hänvisar Jesus både sina lärjungar och skeptikerna till makten i sitt ord att skapa tro. Hans budskap var onekligen svårt att hantera för många. ”Det här är ett hårt tal. Vem står ut med att höra det?” (Joh. 6:60). Jesus försöker inte att göra sin undervisning lättare eller mer tilltalande. Han hänvisar tvivlarna till orden han talar och Andens kraft som verkar i dessa ord. ”Det är Anden som ger liv, köttet är inte till någon nytta. De ord som jag har talat till er är Ande och liv. Men det är några bland er som inte tror...’ Han sade vidare: ’Därför har jag sagt er att ingen kan komma till mig om det inte blir honom givet av Fadern” (Joh. 6:63-65). Fast det var många som förkastade hans budskap och slutade följa honom fortsatte Jesu lärjungar att förstå hur beroende de var av Jesu ord för att ha tro och liv. När Jesus frågade dem: ”Inte vill väl också ni gå bort?” svarade Petrus: ”Herre, till vem skulle vi gå? Du har *det eviga livets ord*, och vi tror och förstår att du är Guds Helige” (Joh. 6:67-68).

Sålunda är tro på Jesus tro på hans ord. Precis som de första lärjungarna har vi lärt känna honom och lärt oss lita på hans ord. Genom tron har vi blivit får som känner igen den gode herdens röst när han talar till oss och som flyr från främlingen eftersom vi inte känner igen hans röst. ”Mina får lyssnar till min röst, och jag känner dem, och de följer mig” (Joh. 10:27). Vi vet att Jesus talar till oss när vi läser Bibeln för han har gjort oss till sina får och han har gjort det med just de ord som Bibeln innehåller.

Det är därför vi anser att Bibelns egna anspråk på att vara inspirerad och utan fel är övertygande. Paulus har visserligen hållit i pennan men Jesus var den som skrev orden i 2 Tim. 3:16: ”Hela Skriften är utandad av Gud och nyttig till undervisning, till bestraffning, till upprättelse och till fostran i rättfärdighet.” Boken är visserligen namngiven efter Petrus men Gud är ändå författare till de ord som ger oss denna försäkran: ”Framför allt skall ni veta att ingen profetia i Skriften har kommit till genom egen utläggning. Ty ingen profetia har burits fram genom någon människas vilja, utan ledda av den helige Ande har människor talat vad de fått från Gud” (2 Petr. 1:20-21). Eftersom vi delar Paulus tro håller vi fullständigt med honom när han säger: Jag ”tjänar mina faders Gud på det sättet att *jag tror på allt* som är skrivet i lagen och hos profeterna”

(Apg. 24:14). Och från och med Paulus tid kan vi till dessa skrifter även lägga evangelierna och breven. Den Gud som älskade oss så mycket att han offrade sin ende Son för att frälsa oss, den Gud som med sin makt har skapat allting och uppehåller allt, denne Gud har inte försummat att uppenbara sig för oss på ett tillförlitligt sätt. Han har inte försummat att ge oss ett vittnesbörd om sina gärningar och sin vilja som vi kan lita på. De ord han har gett oss i Bibeln övertygar oss om att just dessa ord är objektivt sanna.

”Vetenskapligt” ifrågasättande av Bibelns tillförlitlighet

Det är, som ni vet, många ”forskare” som studerar Bibeln på universitet och seminarier som anser att det inte är ”vetenskapligt” att tro att Bibeln undervisar oss om människans verkliga historia. De ser Bibeln som en samling legender och myter med endast ett fåtal redogörelser för verkliga händelser. Om Bibeln har något värde för oss idag så hittar vi det i de lärdomar för livet som vi kan dra från dessa legender och myter. Den mest kände och inflytelserika teologen under det gångna århundradet med detta sätt att närma sig bibelstudiet är Rudolph Bultmann som undervisade i Nya testamentet på universitetet i Marburg i Tyskland. 1926 skrev han:

Min bestämda uppfattning är att vi idag knappt kan veta någonting om Jesu liv och person eftersom de tidiga kristna källorna inte visade något intresse för någondera och dessutom är fragmentariska och ofta legendartade, och några andra källor om Jesus existerar inte.⁵

Det stämmer att Bibeln inte är en bok i allmän historia av den typ som vi använder i skolan när vi ska studera egyptierna, det romerska imperiet eller vårt lands ledare i gångna tider. De författare Gud använde att nedteckna sitt ord i Skriften hade ett annat intresse. De skrev historien om Guds plan att frälsa världen. De hade till uppgift att lyfta fram personer och händelser som andra historiker inte skulle bry sig om och de gav liten uppmärksamhet åt personer och händelser som andra historiker skulle betrakta som ytterst betydelsefulla.

Men Bibeln är noga med att placera in de händelser den återger i

5 Rudolf Bultmann, *Jesus and the Word*, övers. av L.P. Smith och E.H. Lantero. (New York: Scribner's, 1958), s. 8. Citerat av Paul Maier i *In The Fullness of Time*. (Grand Rapids: Kregel Publications, 1991), s. 99.

deras verkliga sammanhang i mänsklighetens historia. Den nämner härskare, tidpunkter och händelser. Ni har kanske själva lärt er utantill inledningsorden till Lukas 2 som placerar Jesu födelse i dess historiska sammanhang. Lukas ger oss ännu fler detaljer i samband med att Johannes döparen inleder sin offentliga verksamhet:

Under kejsar Tiberius femtonde regeringsår, när Pontius Pilatus var landshövding över Judeen, Herodes landsfurste över Galileen, hans bror Filippus över Itureen och Trakonitislandet och Lysanias över Abilene, och när Hannas och Kajfas var överstepräster, då kom Guds ord till Sakarias son Johannes i öknen (Luk. 3:1-2).

Denna betoning av historisk förankring skiljer kristendomen från nästan alla andra världsreligioner. Historikern Paul Maier anmärker:

Av alla religiösa trossystem i världen, i forntid eller nutid, har inget varit så genomgående förankrat i historien som judendomen och kristendomen. Mötet mellan det gudomliga och mänskliga enligt biblisk tro handlar alltid om verkliga människor som bodde på verkliga platser, som agerade i verkliga dätida händelser av vilka många finns omnämnda även i den sekulära antikens eller forntidens historieskrivning. Det går faktiskt att hävda att samtliga religiösa system före och efter judendomen och kristendomen har undvikit allt betydelsefullt samspel med historien... Detta gäller dätidens mytologier och nutidens kulturer, österns religioner och västerlandets "New Age".⁶

Vi måste medge att Bibeln inte alltid är i överensstämmelse med den historieskrivning och de rapporter som de omgivande nationerna har angående krig och händelser i gamla tider. Det borde inte vara någon överraskning för oss. Fiendeländer har ofta olika uppfattning om samma händelse och beskriver det hela så att de själva ska komma i god dager. När den 33 nationer stora koalitionen angrep Irak för att befria Kuwait 1991 hävdade Iraks diktator Saddam Hussein att han hade segrat fast hans trupper gav upp striden efter 100 timmar.⁷ När Bibelns återgivning av gamla händelser inte överensstämmer med berättelserna från Israels grannländer brukar bibelkritiker ta för givet att Bibeln har fel, att Skrifstens författare gjort sig skyldiga till projudisk propaganda.

6 Maier, *op. cit.*, s. xv.

7 Se t.ex. <http://archives.cnn.com/2001/WORLD/meast/01/17/iraq.hussein/>

Men de glömmer att ta med i beräkningen att den kritik Gamla testamentet för fram mot det israelitiska folket faktiskt är unik i sitt slag. Ända från Moses tid beskrivs nationen som ”upprorisk och hårdnackad” (5 Mos. 31:27). Bibeln beskriver Israel och dess ledare med alla deras synder och misslyckanden. Det låter inte alls som nationalistisk och patriotisk propaganda. Vi som tror hör vår gode herdes sanna röst genom profeternas konfrontationspredikan och föga smickrande beskrivning av Israel i den gammaltestamentliga historien. Vi hör en röst som kallar folket till omvändelse. Men även den icke-troende historieforskaren borde kunna märka att det saknas Israelvänlig vinkling på sidorna i Gamla testamentets historia.

Nya testamentets kritiker ifrågasätter om evangelierna är tillförlitlig historia. Vi har redan hört Rudolph Bultmanns kommentarer. En del ifrågasätter om Jesus alls har existerat. Ett skäl som skeptiker anger för varför de ifrågasätter Jesu existens är att icke-kristna historieskrivare inte nämner honom. Men Jesus nämns visst av andra författare under det första och andra århundradet:

De romerska författarna Tacitus, Suetonius och Plinius nämner alla Jesus på ett sådant sätt att det överensstämmer med den bibliska texten och det gör även den judiske historikern Josefus och den rabbiniska traditionen. Det ultrakritiska anspråket under förra århundradet att Jesus har ”uppsunnats” av kyrkan och egentligen inte har funnits som en verklig människa förkastats av alla forskare idag utom av några få isolerade kuriositeter som kan räknas på ena handens fingrar.⁸

Detta tar i alla fall itu med Bultmanns påstående: ”andra källor om Jesus existerar inte”. Vi går vidare till andra invändningar som skeptikerna har mot Nya testamentet.

Undren och Bibelns tillförlitlighet

Många bibelkritiker förnekar per automatik som historisk sanning varje redogörelse i Bibeln som innehåller ett under. De förnekar möjligheten att verkliga under kan ske.

Cambridgeprofessorn och den kristne apologeten C. S. Lewis uppmanar oss att inte ha för höga tankar om deras åsikter här, deras höga utbildningsnivå och intellekt till trots:

8 Maier, *op. cit.*, s. 97.

Jag vill inte här diskutera om det mirakulösa är möjligt. Jag vill bara påpeka att detta helt och hållet är en filosofisk fråga. Som forskare talar forskare om detta med lika liten auktoritet som någon annan. Kriteriet 'om det är ett mirakel är det ohistoriskt' är något som de tar med sig till studiet av en text, inte något som de har lärt sig av texten. Och på tal om auktoritet så är i det här fallet den samlade auktoriteten av all världens bibelkritiker inte värd någonting. Här talar de bara som människor, människor som är tydligt påverkade av och kanske otillräckligt kritiska mot den tidsanda de vuxit upp i.⁹

Den troende å andra sidan vet att undren är en viktig del av den bibliska världsbilden. När Jesu får hör de bibliska berättelser som innehåller under hör de den gode herdens röst tala till dem. Ta bort undren och du kan lika gärna ta bort resten av Skriften också. I sin bok *Pensees* (tankar om kristna sanningar) säger den franske matematikern och kristne filosofen Blaise Pascal: "Undren är viktigare än man tror." Boston College-professorn Peter Kreeft kommenterar Pascals ord så här:

*Alla de grundläggande och särskiljande ingredienserna i kristendomen är under: skapelsen, uppenbarelsen (först till judarna), laggivningen, profetiorna, inkarnationen (Jesu människoblivande), uppståndelsen, himmelsfärden, Kristi andra ankomst och domens dag. Tar man bort undren från islam, buddhismen, konfucianismen eller taoismen har man ändå i huvudsak kvar samma religion. Tar man bort undren från kristendomen har man inget annat kvar än de klichéer och plattityder som de flesta amerikanska kristna får höra varje vecka (och vekt/utan kraft) från predikstolen. Ingenting **särskiljande**, och ingen anledning att vara kristen i stället för något annat.¹⁰*

Av alla under som finns nedtecknade i Bibeln är det ett stort under som allt hänger på, ett stort under med vilket tron står eller faller: Jesu Kristi uppståndelse. "Men om Kristus inte har uppstått, då är er tro meningslös och ni är ännu kvar i era synder... Om vi i detta livet sätter vårt hopp endast till Kristus, och han inte har uppstått, då är vi de mest beklagansvärda av alla människor" (1 Kor. 15:17,19). Det har lett till att uppståndelsen fått mer uppmärksamhet och utsatts för fler angrepp

9 C.S. Lewis, "Modern Theology and Biblical Criticism", i *Christian Reflections*, del II av *The Collected Works of C.S. Lewis*. (New York: Inspiration Press, 1996), s. 283.

10 Peter Kreeft, *Christianity of Modern Pagans*. (San Francisco: Ignatius Press, 1993), s. 273.

än de andra undren i Bibeln. Bibeln själv återger det första förkastandet av Jesu uppståndelse: ”Säg att hans lärjungar kom på natten och rövade bort honom medan ni sov” (Matt. 28:13). Icke-troende och skeptiker har ända till idag försökt förklara den tomma graven på ett sätt som förnekar Jesu uppståndelse. Så sent som 1996 föreslog John Dominic Crossan att Jesu kropp blev uppäten av hundar. Blaise Pascal samlar ihop alla de olika förnekandena av uppståndelsen i två kategorier: Antingen blev apostlarna bedragna eller så var de bedragare. Återigen fyller Peter Kreeft ut Pascals observationer om lärjungarna som bedragare:

”Konspirationsteorin” – att de konspirerade att bedra världen – är absurd. Människor konspirerar bara om att ljuga för att få någon fördel av det. Vilken fördel fick Kristi apostlar? Exkommunicering, förföljelse, hat, tortyr, fängelse, korsfästelse – knappast en lista med fördelar! Det häpnadsväckande historiska faktumet att ingen av dem någonsin erkände konspirationen, ens under tortyr – och inte heller deras efterföljare – är ett mycket mäktigt bevis.¹¹

Om att lärjungarna skulle ha blivit bedragna skriver Kreeft:

Om apostlarna inbillade sig uppståndelsen var de antingen de dumaste människorna i historien, utan förmåga att skilja på ett lik och den triumferande och uppståndne Herren över liv och död, eller så uppförde sig deras hallucination på ett helt annat sätt än någon annan hallucination i historien genom att visa sig många gånger och för många människor (Paulus nämner 500 i 1 Kor. 15:6 och uppmanar sina läsare att intervjua dem genom att säga att ”de flesta ännu lever”).

Denna hallucination skulle vidare ha varit helt unik genom att den åt riktig fisk (Luk. 24:26-43), stannade kvar i fyrtio dagar (Apg. 1:3) och – som Pascal påpekar i den sista meningen – förvandlade dem från ett patrasck, lika rädda som kaniner, som sprang iväg vid korsfästelsen, förnekade sin Herre (Luk. 22:54-62), kröp ihop bakom låsta dörrar (Joh. 20:19) – förvandlade dem till en kraft som erövrade världen, mjukade upp hårda romerska hjärtan och styrkte martyrerna i deras beslutsamhet så att de mötte lejon och kors med glädjepsalmer på sina läppar. Om Jesus inte uppstod från de döda, då skedde ett ännu större under med dem utan anledning: de och tusentals andra offrade världsliga glädjemen, anseende, trygghet, prestige, makt, rikedom och mycket ofta

11 Ibid.

*själva livet för ingenting och av ingen anledning. Ingen har någonsin besvarat Pascals avslutande fråga: 'Vem fick dem att handla så?'*¹²

Om du tror detta under, varför ska du då tvivla på något annat under? Om du förkastar detta under, varför ska du då fortsätta med kristendomen och än mindre med dess heliga bok? Vi tror på uppståndelsen på grund av Bibelns egen återgivning, men Kreeft avslöjar vilka svårigheter den skeptiker har som måste ta itu med bevisen.

Litterärkritiskt ifrågasättande av Bibelns tillförlitlighet

Låt mig till sist beröra ett ifrågasättande av Bibelns historiska och faktiska trovärdighet som icke-troende skeptiker för fram. Det har att göra med litterära studier, litterära genrer. Redan på 1750-talet föreslog den franske läkaren och författaren Jean Astruc att Första och Andra Mosebok inte skrivits av Mose utan av två olika författare. En av dem använde namnet Gud och den andre namnet "Jahve" när de refererade till Gud. Dessa två mäns böcker skulle sedan ha vävts samman till de två första böckerna i Bibeln.

På 1870-talet utvecklade Julius Wellhausen i Tyskland idén att de fem Moseböckerna skulle ha skrivits av fyra olika författare eller grupper av författare. Wellhausen utvecklade denna idé både utifrån de olika namnen på Gud och olika teman han hittade i den här delen av Bibeln. Han trodde att de fyra redogörelserna hade vävts samman av en redaktör en tid efter det att Juda hade återvänt från exilen i Babel och återuppbyggt templet, alltså ca 1000 år efter Mose tid.

Liknande idéer grundade på ordval och språklig stilart har tillämpats på resten av Skriften. En del tror att det var två eller tre personer som skrev Jesajaboken. Med hjälp av litterärkritiska studier har några kommit att hävda att evangelierna som vi har dem idag inte är skrivna av Matteus, Markus, Lukas och Johannes. I stället skulle de vara samlingar av muntlig tradition. Dessa blev ibland förskönade och fick tillägg av dem som förde dem vidare. De kristna började sedan nedteckna de olika berättelserna om Jesus. Redaktörer avslutade inte insamlingen och sammanställningen av dem i enskilda böcker förrän 120 år efter det att Jesus levde. I den här redaktionella processen lade den första kyrkan till andra saker till stöd för sina läror, tillägg som inte var fakta.

¹² *Ibid.*

Vi kan påpeka åtminstone tre problem med dessa teorier om Bibelns tillkomst. För dem av oss som tror motsäger dessa teorier Jesu egna ord och löften. Han säger konsekvent att Mose skrev Lagen, de fem första böckerna, i t.ex. Matteus 19 och Johannes 6. Angående det nytestamentliga budskapet så lovade han sända den helige Ande till sina lärjungar och han skulle lära dem allt och påminna dem om allt som Jesus hade sagt till dem (Joh. 14:26). Vi tror på Lukas när han säger att han noga efterforskade alltsammans ända från början av Jesu liv för att vi ska kunna veta att det vi har lärt oss är sant (Luk. 1:3-4). Vi finner ingen anledning att ifrågasätta evangeliernas tillförlitlighet och författarskap.

Det här är naturligtvis inte särskilt övertygande för litterärkritikerna.¹³ Men det finns andra problem med deras teorier. En är deras förmåga att tillämpa litterärkritik och vilken kvalitet deras bedömningar har. Trots deras sakkunskap i grekiska och hebreiska visar det sig att deras litterärkritiska förmåga har allvarliga brister.

C.S. Lewis var ingen expert på grekiska och hebreiska men han var så väl hemmastadd i klassisk grekiska att han kunde läsa de gamla grekiska klassikerna för nöjes skull. Han var litteraturexpert. Han innehade professuren i engelsk medeltids- och renässanslitteratur vid universitetet i Cambridge från 1954 till sin död 1963. Lewis gjorde en utvärdering av Rudolph Bultmann och bibelkritikerna på sin tid:

För det första: vilken ställning dessa män än har som bibelkritiker så misstror jag dem som kritiker. De verkar sakna litterär bedömningsförmåga, de är oförstående inför vilka kvaliteter de texter har som de studerar... Om (någon) säger till mig att ett avsnitt i ett evangelium är en legend eller en romantiserad historia så vill jag veta hur många legender och romanser denne person har läst, hur väl hans gom har tränats i att upptäcka smaken av dem; inte hur många år han har ägnat åt att studera just det här evangeliet... I en kommentar som redan är mycket gammal läser jag att det finns en strömning som betraktar det fjärde evangeliet som en 'andlig romans', 'en dikt och inte historia'... Jag har läst dikter, romanser, visionslitteratur, legender och myter i hela mitt liv. Jag vet hurdana de är. Jag vet att inte en enda av dem är lik detta (Johannesevangeliet, övers. anm.)...

13 Angående litterärkritik av Bibeln, se art. "Litterärkritik", *Svensk Bibliskt Uppslagsverk*, vol. I (2 uppl. 1962), col. 1503-1511. Red.

Och slutligen från samme Bultmann: 'Vem den verklige Jesus var har ingen betydelse för kerygmat, dvs. budskapet, varken hos Paulus eller Johannes... Ja, den första kyrkliga traditionen bevarade inte ens omedvetet en bild av honom som en verklig människa'... Så det skulle alltså inte finnas någon presentation av vår Herre som verklig människa i Nya testamentet. Vad är det för märklig process den här lärde tysken har genomgått som har gjort honom blind för vad alla människor kan se utom han? Vad har vi för bevis för att han skulle kunna känna igen en verklig person om den fanns där? ... Om det finns något som alla troende har gemensamt, och även många icke-troende, är det väl känslan att vi i evangelierna möter en verklig person...

Dessa män ber mig tro att de kan läsa mellan raderna i de gamla texterna, fast de bevisligen saknar förmåga att (på ett meningsfullt sätt) läsa på själva raderna. De menar sig se ormbunkssporer men de kan inte se en elefant på tio meters avstånd i fullt dagsljus.¹⁴

Här måste något sägas om de kopior och handskrifter av Bibeln som bevarats åt oss. Om det stämmer, som Bibelns litterärkritiker hävdar, så kunde man förvänta sig att åtminstone en gammal handskrift har hittats som stöder deras påståenden. Man kunde förvänta sig åtminstone en gammal bokrulle, eller i varje fall ett litet fragment från en sida i en bok som visar att Moseböckerna eller evangelierna har utvecklats på det sätt som dessa teorier hävdar.

Det finns inte ens ett enda. I stället finner vi att Bibeln och i synnerhet Nya testamentet har bättre stöd av handskrifter för sin äkthet än någon annan skrift från antik tid. Sir Frederick Kenyon förklarar:

I inget annat fall är tidsintervallet mellan tidpunkten då boken skrevs och datum för det äldsta bevarade handskrifterna så kort som när det gäller Nya testamentet. Nya testamentets böcker skrevs i slutet av första århundradet och de äldsta bevarade handskrifterna... kommer från 300-talet, ungefär 250 till 300 år senare. Det kan verka som en lång tid, men det är ingenting jämfört med tiden mellan delar av de flesta stora klassiska författarnas skrifter och de äldsta handskrifterna av dem. Vi tror att vi i allt väsentligt har tillförlitliga texter till sju av Sofokles be-

¹⁴ Lewis, *op. cit.*, s. 280-282.

*varade pjäser och ändå är den äldsta betydande handskriften som detta grundar sig på skriven mer än 1400 år efter poetens död.*¹⁵

Detta skrev Kenyon 1912. Sedan dess har delar av Nya testamentet skrivet på papyrus upptäckts och det kan dateras till så tidigt som år 175 e. Kr.,¹⁶ och ett fragment av Markus evangelium, hävdar man, kan dateras till år 80 e.Kr., dvs. till tiden innan aposteln Johannes dog.¹⁷ Dessutom finns det över 5000 handskrifter av Nya testamentet på grekiska. Jämför det med endast 10 handskrifter av Julius Caesars ”De galliska kriget”. Det äldsta av dem skrevs 900 år efter Caesars död. Den romerske poeten Catullus dikter har överlevt i endast tre exemplar varav det äldsta är från 1300-talet.¹⁸ Ändå tvivlar forskare i klassisk litteratur inte det minsta på att dessa verk är autentiska trots att de äldsta kopiorna är så få och gjordes så långt efter det att författarna levde och dog.

Handskriftsbevisen ger oss ingen anledning att dra slutsatsen att Nya testamentet skulle ha skrivits av några andra än de namngivna författarna eller att evangelierna skulle ha satts samman av redaktörer som samlat in historier om Jesus som skulle ha tillkommit tidigare. Ännu mer anmärkningsvärt är det att de relativt få skillnaderna som existerar mellan de tusentals handskrifterna sällan leder till att man måste fråga sig hur den ursprungliga ordalydelsen i texten var (mindre än 1%) och ingen av dessa skillnader påverkar någon biblisk lära överhuvudtaget.

Det är ingen tvekan om att Gud har gett oss en tillförlitlig Bibel.

15 Frederick Kenyon, *Handbook on the Textual Criticism of the New Testament*, 2:a upplagan (London: MacMillan, 1912), s. 5. Citerad i Craig Parton, *The Defence Never Rests*. (St. Louis: Concordia Publishing House, 2003), s. 76-77.

16 Bruce Metzger, *The Text of the New Testament*. New York and Oxford University Press, 1968), s. 41.

17 Parton, *op. cit.*, s. 151, not 8.

18 *Ibid*, s. 76.

Det kristna livet – vägen mellan två diken

av Egil Edvardsen

Många säger att Bibeln är svår att förstå, och det har de ju rätt i. Men de har också fel! De har rätt om de tror sig kunna förstå allt som Gud säger i sitt Ord med sitt fallna förnuft för det är omöjligt. Bibeln är Guds uppenbarelse av sin egen vilja, tanke och hjärta. Om vi dödliga människor fullt ut kunde förstå djupet i Guds sinne skulle vi ha varit på samma nivå som Gud. Ja, vi skulle faktiskt ha uppnått det som Eva hoppades uppnå när hon blev frestad av djävulen, att ”bli som Gud med kunskap om gott och ont” (1 Mos. 3:5). Vi vet hur det gick.

Så på ett sätt är Bibeln verkligen svår att förstå, eftersom Gud i Bibeln uppenbarar sitt obegripliga väsen och sin ofattliga visdom. Vi kommer aldrig att kunna förstå dessa ting med vårt fallna förnuft. Det säger också Paulus. Han påminner oss om att så länge vi är här på jorden har vi bara en ofullständig kunskap om Gud, om oss själva och om världen. ”Nu ser vi en gåtfull spegelbild... Nu förstår vi endast till en del” (1 Kor. 13:12). Men i stället för att göra som många när de ska läsa Bibeln, ge upp för att de inte förstår den, prisar Paulus Gud för allt som han har uppenbarat i sitt Ord. Han kan aldrig få nog av det. Han tillber en Gud som är större än oss och som har mycket djupare tankar än vi kan fatta (Rom. 11:33-36).

Gud har själv sagt att vi inte kan förvänta oss att vi ska kunna tränga in i hans gudomliga sinne och tänkande. Han säger: ”Mina tankar är inte era tankar, och era vägar är inte mina vägar, säger HERREN. Nej, så mycket som himlen är högre än jorden, så mycket är mina vägar högre än era vägar och mina tankar högre än era tankar” (Jes. 55:8-9). Det som är speciellt med dessa ord som Herren talar genom sin profet Jesaja, är att de först och främst syftar på evangeliet. Den allsmäktige och helige Gud kallar eländiga, svaga och syndiga människor till omvändelse. Han önskar av hela sitt hjärta förlåta och inbjuda oss dödliga människor till

sin välsignade gemenskap. Detta är inte precis det som vårt förnuft skulle ha tänkt ut. Evangeliet om Guds nåd och förlåtelse är helt i strid med vårt fallna förnuft. Men vilken välsignelse är det inte för oss att Guds tankar och planer är så mycket högre än våra tankar! Gud vare tack för att det är så! Tänk om Gud hade tänkt som vi när det gäller förlåtelse och frälsning! Då hade vi varit förlorade. Då hade vi varit tvungna att uppfylla det som krävs för att vi ska kunna bli frälsta, och det skulle ha varit omöjligt för oss.

Således, på ett sätt har de rätt som säger att Bibeln är svår att förstå. Men på ett annat sätt tar de så fel som det bara är möjligt. I inledningen till Jesajas bok förkunnar Gud själva hjärtat och kärnan i det kristna budskapet på ett mycket enkelt sätt: Han säger: ”Kom, låt oss gå till rätta med varandra, säger HERREN. Om era synder än är blodröda, ska de bli snövita, om de än är röda som scharlakan, ska de bli vita som ull” (Jes. 1:18). Vad kan väl vara enklare? Detsamma gäller Johannes 3:16: ”Så älskade Gud världen att han gav sin enfödde Son, för att var och en som tror på honom inte ska gå förlorad utan ha evigt liv.” Eller ställen som 2 Kor. 5:18-21 och 1 Joh. 2:1-2. Gud förlåter synder för att hans egen Son har betalat skulden och sonat straffet. Av bara nåd och barmhärtighet tar han emot alla som vänder sig till honom. Alla som tror detta härliga budskap har evigt liv.

Det finns egentligen inte mycket som är svårt att förstå när det gäller detta. T.o.m. små barn kan förstå att Jesus dog för dem på korset och trösta sig med att Gud är glad i dem pga. Jesus. Men samtidigt är dessa ord så djupa att det krävs ett mirakel av den helige Ande som verkar genom dem för att människor ska tro dem. Så är det med evangeliet som är Bibelns hjärta och kärna, ja själva kärnan i Guds hjärta. Som en av fäderna har sagt: Guds ord är som ett vatten som är så enkelt att ett barn kan simma i det, men samtidigt så djupt att en elefant kan drunkna i det.

Andra säger att Bibeln motsäger sig själv. Men de som säger att Bibeln är full av motsägelser gör ett stort fel. De nedvärderar Bibeln som ett verk av människor med varierande och inkonsekventa meningar. Om Bibeln är en mänsklig bok som alla andra behöver vi inte visa den mer respekt än vi gör mot vilken som helst roman eller dagstidning. Vi kan tycka att något är bra i den och förkasta annat som vi inte gillar.

Eller så försöker människor förena det som de betraktar som motsägelser i Bibeln med hjälp av sitt bristfälliga förnuft. Det slutar med att

man tar avstånd från vissa delar av Bibeln och överbetonar andra delar på ett sådant sätt att också det blir fel. Oavsett hur man försöker lösa det man påstår vara motsägelser i Bibeln, har alla dessa försök en felaktig utgångspunkt gemensam, nämligen att Bibeln inte är Guds verbalinspirerade och därmed ofelbara Ord. Om man inte tror att Bibeln har ett gudomligt ursprung, dröjer det inte länge förrän man fastslår att Bibeln är oförståelig, självmotsägande och i behov av hjälp från oss människor, från s.k. experter som kan göra den förståelig.

Vi är överbevisade om att Gud den helige Ande står bakom varje ord i Bibeln, att Bibeln är Guds Ord. Genom detta Ord har den helige Ande fått oss att acceptera den med en enkel och barnslig tro. Vi ser att den är en helt unik bok, och allt den säger är därför nyttigt till undervisning, tro och liv (2 Tim. 3:15-16).

Det är framför allt det sista, att Bibeln är nyttig för livet, som ska vara ämnet för detta föredrag.¹ Vi ska se hur ställen i Bibeln som ofta kan verka självmotsägande för oss och svåra att förena med varandra får sin lösning när vi tror att Bibeln är Guds Ord och tar vårt eget förnuft och våra tankar till fånga under denna tro.

Vägen mellan två diken

Den grekiske filosofen Aristoteles (död 322 f. Kr.) sa att meningen med livet är lycka. Han definierade *lycka* som det en moralisk själ upplever när den gör moraliska handlingar. Men vad är moral? Det finns många moraliska handlingar, sa Aristoteles, och de flesta av dem befinner sig mitt imellan två motsatta onda ting. Det som är ont, sa han, är ofta att man överdriver eller överbetonar den moraliska handlingen. T.ex. är givmildhet eller generositet en dygd som ligger mellan girighet å ena sidan och slösaktighet å den andra. Du ska finna den gyllene vägen däremellan och praktisera den, och då blir du lycklig. Så tänkte Aristoteles.

Inom teologin kan vi finna en slags parallell till Aristoteles tankar om en väg mellan två onda alternativ, mellan en överbetoning av en sida av en sanning på bekostnad av en annan sida. Många falska läror är resultatet av att man inte har följt den smala vägen mellan två diken med sanningen i mitten.

Se hur listig djävulen är: Han går inte ofta till frontalangrepp mot Guds Ord. I stället tar han en bit av sanningen och förvränger den tills

¹ Hållet vid Biblicumdagarna i Norrköping den 13-14 april 2013.

den blir en lögn. Det gör han genom att överbetona *en* liten del av sanningen på bekostnad av hela sanningen. Med en liten bit av sanningen som han brukar till att göra sin lögn trovärdig förför han ovaksamma själar till falsk lära och vantro. Han knuffar dem från den smala vägen ner i ett av diken. Det är inte så noga för honom i vilket dike vi faller, bara vi faller i ett av dem.

Detta sätt att gå till väga prövade han t.o.m. på Jesus. Då Jesus blev frestad av djävulen i öknen, citerade djävulen Bibeln. Han citerade Psalm 91:11-12 (se Matt. 4:5-7). Djävulen höll fram för Jesus den sanningen att Gud lovar att beskydda sina barn. Och han uppmanade Jesus att testa detta löfte genom att kasta sig ner från hörnet på tempelmuren. Om Jesus gjorde som djävulen sa skulle han få se om Gud höll sitt löfte. Var Gud trofast mot sitt löfte skulle ingenting ont hända Jesus. Han kunde kasta sig ner från muren utan att skada sig. Det var en liten bit sanning i det som djävulen sa. Men satan utelämnade en viktig del av det bibelord han citerade. Psalm 91 säger *om den som gjort den Högste till sin tillflykt*: hans änglar ska ”bevara dig på alla dina vägar”. Något löfte om att förbli oskadad om vi vänder Gud ryggen och går syndens vägar ges inte.

Jesus svarade djävulen med att citera Guds ords sanning i 5 Mos. 6:16: ”Ni ska inte fresta HERREN er Gud.” Vi kan lita helt och fullt på Guds ord och löften när vi lever i överensstämmelse med *hans* ord. Förtroende för Guds löften är den smala vägen mellan två diken. På ena sidan har vi tvivlet. Det håller sig bara till en del av löftet. På andra sidan av vägen har vi övermodet. Det brukar löftet på ett syndigt sätt som ett slags godkännande av ett fortsatt liv i synd.

Det finns många exempel på frestelser till att överbetona en aspekt av sanningen på ett sådant sätt att resultatet blir falsk lära eller praxis. Några betonar t.ex. Guds kärlek så mycket att de förnekar att det kan finnas ett helvete och lär att alla till slut kommer till himlen. Resultatet av denna överbetoning av Guds kärlek blir att människor tänker att de kan leva som de vill, att de inte behöver kämpa mot synden och frestelserna. Varför behöver vi bry oss om synden, om alla ändå kommer till himlen? Ja, varför behöver vi egentligen bry oss om att lyssna till Guds ord?

Andra faller i diket att överbetona Guds rättfärdighet och makt på ett sådant sätt att de sätter en gräns för Guds nåd. Men om Guds nåd har en gräns, hur kan jag då vara säker på att den också gäller mig och

täcker också min synd och skuld? Om Guds nåd inte gäller alla, kan jag då tro att den gäller mig? Resultatet av detta blir ovisshet och förtvivlan. Samvetet kommer inte att ha något problem med att överbevisa oss om att vi pga. våra onda gärningar inte har förtjänat något annat än Guds fördömelse och vrede.

Det enda alternativet för dem som inte tror Bibelns lära att frälsningen helt och hållet är av nåd för Kristi skull, är det dike som innebär att det måste finnas något i mig som uppfyller det som Guds nåd och Kristi förtjänst inte kan uppfylla. För om Guds nåd och Kristi förtjänst inte är nog för min frälsning, måste jag komplettera med något som jag har. Jag måste på ett eller annat sätt förtjäna frälsningen. Eller för att säga det på ett annat sätt: Kristus har gjort min frälsning möjlig. Nu är det upp till mig att fullborda den. Båda dikena är verkligen farliga. Antingen faller jag i förtvivlan eller i självrättfärdighet, och båda är en fara för tron. Båda strider mot tron på Guds nåd i Jesus Kristus.

De båda falska lärorna har sin grund i att man bara tar fasta på en del av Guds ords sanning och betonar den på bekostnad av hela sanningen. Båda lärorna för människan ner antingen i det ena eller det andra diket. Sanningen som befinner sig mitt emellan dem är att vi inte behöver tvivla på vår frälsning, eftersom Kristus har gjort allt för oss. Sanningen är att vårt liv som kristna inte består i att fullfölja eller komplettera en ofullständig frälsning som Kristus bara har påbörjat utan att fullborda. Vårt liv som kristna är i stället ett tacksamt svar på den fria nådens gåva som vi mottagit genom tron på Kristus.

Vårt liv som kristna levs på en väg som går mellan två djupa diken. Jesus påpekar hur lätt det är att falla antingen i det ena eller det andra diket. Han säger: ”Gå in genom den trånga porten! Ty den port är vid och den väg är bred som leder till fördärvet, och det är många som går fram på den. Och den port är trång och den väg är smal som leder till livet, och det är få som finner den” (Matt. 7:13-14).

Varför faller så många i diket?

Vad är orsaken till att många människor faller i ett av dikena? Orsaken är att de lyssnar till sitt eget förnuft och låter det falla avgörandet i stället för Guds ord.

Förnuftet är en stor gåva som Gud har gett oss. Gud vill att vi ska bruka denna dyrbara gåva i vårt dagliga liv. Han vill att vi ska bruka den när vi avgör hur vi ska bruka våra pengar, hur vi ska finna en äkta hälft,

uppfostra barn, välja arbete, utföra vårt arbete etc. Använder vi inte vårt förnuft blir vårt liv snabbt i oordning. Ibland säger vi om människor att de inte brukar huvudet, dvs. de handlar utan att tänka sig för. De tänker bara ”så långt näsan räcker”. De lever bara i nuet. De är dåliga på att planera.

I vårt andliga liv och i teologin finns det också ett rätt bruk av förnuftet. Vi behöver det när vi studerar Skriften, t.ex. när vi jämför olika skriftställen med varandra för att ta del av allt det som Gud har sagt om ett visst ämne. Vi brukar det när vi ska lära oss Bibelns grundspråk. Vi brukar det när vi ska tillämpa Guds ords sanningar på konkreta situationer i livet. Många av de stora kyrkofäderna och de lutherska teologerna använde förnuftet på ett rätt sätt. Vi kan tänka på kyrkofäder som Athanasius och Augustinus eller den store lutherske reformatorn Martin Chemnitz som var en av författarna till Konkordieformeln.

Vad är det då som är problemet med förnuftet? Varför är det så att förnuftet, som är så nödvändigt för oss i vårt dagliga liv, lurar oss ner i ett av dikena längs vägen? Svaret är ganska enkelt: I Guds rike ska förnuftet vara en tjänare, underordnat Guds ord som ska vara herre. Tjänaren får inte tillåtas göra sig till herre.

Vårt förnuft blev ödelagt vid syndafallet när det gäller andliga ting. Även om förnuftet är till nytta för oss, vill det efter syndafallet veta bättre än Gud och inte längre bara vara en tjänare. Det vill ha avgörandet också i saker som det inte har kompetens att avgöra. Det kan vi se redan i Edens trädgård. Genom att lyssna till satan som ifrågasatte sanningen i Guds ord kom först Eva och sedan Adam att hamna i otrons mörker, dvs. att tro sig veta bättre än Gud när det gäller sann kunskap om gott och ont. Satans löfte om gudomlig kunskap kunde låta förnuftigt, men det var ett falskt löfte. Genom att lyssna till det drabbades Adam och Eva av syndens blindhet. Att sätta det som tycks förnuftigt över Guds ord är ett kännetecken på vantro och dess konsekvens är andlig död.

Efter Adams och Evas syndafall är det lite som har förändrat sig. Satan fortsätter att förföra oss människor genom att få oss att göra förnuftet till herre över Guds ord. Det är få villolärer, om ens någon, som inte har som orsak att förnuftet missbrukats och gjorts till herre över Guds ord.

Paulus såg konflikten mellan det fallna förnuftet och Guds ord. Allra tydligast kommer denna konflikt fram i läran om frälsningen, att vår frälsning helt och hållet är ett verk av Jesus Kristus på korset. Det är

ingen lära i Bibeln som djävulen hatar mer än denna. Alla hans angrepp på resten av Guds ord har egentligen som mål att riva ner denna centrala sanning om vår frälsning. Paulus såg detta och skrev:

För ordet om korset är en dårskap för dem som blir förtappade, men för oss som blir frälsta är det en Guds kraft. Det står ju skrivet: Jag ska göra de visas visdom om intet, och de förståndigas förstånd ska jag slå ner. Var är de visa? Var är de skriftlärdade? Var är den här världens ordvångare? Har inte Gud gjort den här världens visdom till dårskap? Jo, eftersom världen i sin visdom inte lärde känna Gud i hans vishet, beslöt Gud att genom den dårskap som vi predikar frälsa dem som tror (1 Kor. 1:18-21).

I resten av det första kapitlet i Första Korintierbrevet fortsätter aposteln med att visa hur evangeliet är en dårskap för det fallna förnuftet och för alla som låter förnuftet få det avgörande ordet i andliga ting.

Det betyder inte att Paulus avstår ifrån att bruka förnuftet inom dess kompetensområde. Det visar han mycket tydligt i uppbyggnaden av Romarbrevet. Här presenterar han kristendomens centrala sanningar i perfekt logisk ordning under den helige Andes ledning och inspiration. Han underbygger sanningarna på ett förnuftigt sätt. Men när förnuftet vill ta över ledningen och göra sig till herre över Guds sanningar, placerar Paulus förnuftet på dess rätta plats. Ett bra exempel på detta är Rom. 3:5-8. Först skriver han: "Men om vår orättfärdighet visar Guds rättfärdighet, vad ska vi då säga?" (vers 5). I versen före har han slagit fast att "Gud är sann och varje människa en lögnare". Gud har alltid rätt. Han är alltid rättfärdig. Men vi människor är det motsatta. En logisk slutsats av detta är att vår orätt och vår lögn framhäver Guds rätt och rättfärdighet. I vers 7 säger han att "Guds sannfärdighet genom min lögnaktighet framstår så mycket klarare till hans ära". Men så frågar förnuftet: "Varför inte säga: Låt oss göra det onda, för att något gott ska komma av det?" (vers 8). Med andra ord: Varför kan vi inte lika gärna fortsätta synda, för då blir det ju ännu tydligare att Gud är god? Vi framhäver Guds godhet och rättfärdighet genom att visa hur syndiga vi är, och det blir ju till Guds ära. Här har det mänskliga förnuftet satt sig i förarsätet och vill vara domare över Guds domar. För Paulus är det då bara en sak att göra, nämligen avvisa det mänskliga förnuftets argument direkt. "Nej, aldrig. Hur skulle han då kunna döma världen?" Människans förnuft har överträtt sin gräns om det vill sätta sig till doms över Guds domar och handlingar.

Så sätter Paulus förnuftet på sin rätta plats. Han kände den smala vägen mellan å ena sidan föraktet för och negligeringen av förnuftet som en Guds goda gåva och å andra sidan upphøjelsen av förnuftet som en domare över Guds ords sanningar.

Luther värdesatte förnuftet högt som en stor Guds gåva när det gällde världsliga och jordiska ting. Men liksom Paulus såg han all den skada som en felaktigt bruk av förnuftet medfört för kyrkan och själarna. Så stor var den skada som upphøjelsen av förnuftet över Guds ord medfört, att Luther kallade förnuftet för djävulens egen hora.

Före reformationen var det vanligt att teologerna kände bättre till Aristoteles än Paulus. Detta gällde också Luther. Aristoteles kände inte till Guds uppenbarade ord. För honom var förnuftet en drottning, ja t.o.m. som en gud. På Luthers tid var det vanligt att tillämpa Aristoteles förnuftspräglade filosofi på Bibeln på så sätt att allt som Bibeln sa presades in i Aristoteles tankesystem. Resultatet blev att det som kyrkan lärde ofta passade det fallna förnuftet men gick emot apostlarnas och profeternas ord.

Vi kan gå med på att Aristoteles var lysande på områden som gällde förnuftet. Kanske är det ingen som på de områden som inte har med tron att göra använde sig av förnuftet så skickligt som han. Men hans intelligenta och förnuftiga tänkande kan inte tillämpas på evangeliet. Om förnuftet gör sig till herre över Guds uppenbarade ord är det inte längre ett ljus.

Mycket av det som Luther skrev är riktat mot det felaktiga bruket av förnuftet. Det gäller både det han skrev mot påvedömet och mot andra reformatorer som t.ex. Zwingli, som visserligen ville bli av med påvens överordning men inte förnuftets. Luther arbetade länge och intensivt med att befria undervisningen vid Wittenbergs universitet från Aristoteles filosofi och ersätta den med det enkla och klara Guds ord. Luther förstod att så länge kurser i logik och filosofi dominerade vid de teologiska fakulteterna i stället för studiet av Guds ord, kommer präster och därmed också lekmän att fortsätta falla i förnuftets många diken. Han gjorde därför så att logik och filosofi underordnades Skriftens auktoritet. När Gud talar i sitt ord måste förnuftet säga ”Amen”, antingen det vill eller inte.

Det finns många diken som man kan falla i om man låter förnuftet styra i andliga ting. Många av dem är väldigt härfina. Man kan lätt falla i dem om man inte är på vakt och hela tiden låter Guds ord få vara herre

i ens liv. Några av dem har satan gjort så osynliga att det är fort gjort att falla i dem. Andra har han gjort så synliga och attraktiva att det är lätt att bli frestad av deras fina och fromma yttre och glömma farorna. Andra åter har satan gjort så grova och tydliga att det är svårt att förstå att så många likväl inte ser hur falska och bibelstridiga de är.

Låt mig nämna ett par grova exempel. Det är sådana hållningar som inte en gång har ett litet frö av sanning i sig utan går totalt mot Skriften. Välkänt är kanske den om tjuven som menar att han behöver det han stjälar mer än den rike som han stjälar ifrån, och därför kan det inte vara fel att stjäla. Eller två som lever ihop utan att vara gifta, ”för vi älskar ju varandra och hur kan det då vara fel?”

Också i lärofrågor finns det läror som det överhuvud taget inte finns någon sanning i. Med hjälp av förnuftet blir Guds ord totalt negligerat. Man hävdar att det Guds ord säger i vissa frågor inte är tillräckligt tydligt. Därför måste vi själva utifrån vårt eget förnuft ge förnuftiga tolkningar och på det sättet utforma våra egna läror. Ett typiskt exempel på detta är när Jesus i nattvardens instiftelseord säger: ”Detta är min lekamen, detta är mitt blod, utgiven och utgjutet för dig till syndernas förlåtelse.” Förnuftet säger att orden självklart inte är menade som de står. Jesus måste ha menat att brödet och vinet i nattvarden bara är symboler som representerar hans kropp och blod. Och Jesus kan inte ha menat att nattvarden faktiskt räcker åt oss förlåtelse för synderna, liv och frälsning, även om det är vad han faktiskt säger.

Den enkla sanningen att Jesus verkligen menade det han sa avvisar förnuftet som obegripligt och därmed osant. Det sätter Guds ords sanning åt sidan och motsäger och förvränger den under täckmantel av att vilja tolka det så att det blir förståeligt och acceptabelt för människor. På detta sätt gör förnuftet sig själv till herre i kyrkan. Men när förnuftet har blivit herre i kyrkan, blir samtidigt syndaren berövad all den tröst som evangeliet i Ord och sakrament kan ge. För vem kan väl tro på en Frälsare som egentligen inte menar det han säger? Vem kan tro på en frälsning som är så otydlig och oklar i Skriften att det bara är med hjälp av förnuftet som vi förstår den?

Andra gånger blir Bibelns ord rätt och slätt ignorerade och avvisade som irrelevanta, gammaldags, inte gällande för vår tid. Välkänt är Paulus ord om de som lever i homosexuell synd. Människans förnuft sätter sig till doms över Paulus och säger att han inte vet vad han talar om, eller att han bara var ett barn av sin tid, så hans ord gäller därför inte vår tid.

Några gånger är förnuftet smartare än att angripa Guds ord direkt. Det låtsas försvara *en* sanning i Guds ord för att kunna förkasta en annan sanning. Det verkar som det vill rädda oss från att hamna i det ena diket men för oss ner i diket på den andra sidan. Så överbevisade förnuftet Calvin och hans efterföljare att de måste försvara sanningen om Guds allmakt, rättfärdighet och auktoritet. Då Calvin försvarade sin lära om att Gud utvalde vissa människor till förtappelse var det just med hänvisning till Guds allmakt och suveränitet.

Det är riktigt att Bibeln lär att de som blir frälsta har bara Gud att tacka för det. Bibeln säger tydligt att Gud har utvalt dem från evighet och har sörgt för att de får höra hans ord, tror det och sätter sin förtrostan till Kristus allena. Men Bibeln lär samtidigt att de som förkastar hans ord och går evigt förlorade har bara sig själva att skylla. Dessa två sanningar vill Gud att vi inte ska blanda samman. I stället vill han att vi ska fasthålla båda lärorerna. Men det kan inte förnuftet acceptera. Det gjorde inte heller Calvin. I stället för att böja sig för Guds ord satte han sitt förnuft över Ordet och lät förnuftet få avgöra det till synes oförklarliga. Det ledde till den falska läran om den *dubbla* predestinationen, dvs. att Gud har utvalt vissa till frälsning och andra till förtappelse.

En annan lärare, Arminius, som kom efter Calvin, menade att läran om den dubbla utkorelsen var en fruktansvärd lära. Gud hade inte utvalt någon till förtappelse, sa Arminius. Och det hade han ju rätt i. Gud vill ingen syndares död, säger Bibeln. Men i stället för att följa den gyllene vägen mitt mellan de två dikena hamnade Arminius i diket på den andra sidan. Han följde sitt förnuft och försökte förklara varför vissa blir frälsta och andra inte. Arminius och många efter honom menade att det var upp till oss att avgöra om vi ska bli frälsta eller inte, om vi ska förtrösta på Jesus eller inte. De förnekade vad Bibeln säger om människans naturliga syndafördärv, att människan är född med synd och en fiende till Gud, och att vi därför inte är i stånd till att göra gott i Guds ögon. Arminius och andra lärde i stället att vi föds antingen neutrala eller kanske i grunden goda med en inneboende förmåga att medverka till vår egen frälsning genom vår egen avgörelse och vår egen vilja. Därmed gjorde de om tron till, åtminstone delvis, ett verk av människan i stället för det som Bibeln lär om tron, nämligen att den är ett verk av den helige Ande genom evangeliets kraft i Ord och sakrament. Denna lära brukar vi kalla för synergismen, dvs. att den naturliga människan i större eller mindre utsträckning kan samarbeta med Gud om frälsningen.

I dessa exempel försöker förnuftet hjälpa vår tro, men i stället för att leda oss på den smala vägen mellan dikena, driver den oss ner i ett av dikena. Om vi följer förnuftet i andliga ting för det oss till tvivel, förtvivlan, vantro och förtappelse. Den som t.ex. följer Calvin i hans lära om den dubbla predestinationen måste rikta blicken mot sig själv för att få visshet om att han verkligen är utvald av Gud till himlen och inte till helvetet. Kanske upptäcker han i sig själv något gott, en god gärning eller en god böjelse, som han kan ta som tecken på att han är klar för himlen. Eller så överbevisar honom alla frestelser han möter i livet och alla gånger han fallit i synd och hela syndaskulden som ligger tung på hans samvete att han nog helt säkert är på väg till helvetet. Pga. förnuftets resonemang faller han alltså antingen i egenrättfärdighet och gärningsrättfärdighet eller i djup förtvivlan. Båda alternativen går skarpt emot tron på Kristus och hans förtjänst.

De som följer Arminius i hans synergism måste bygga sin trosvisshet på att de har gjort den rätta avgörelsen. Som regel måste de också kunna peka på en bestämd tidpunkt i livet då de bestämde sig för att bli en troende och valde Jesus. Eller så måste de hela tiden känna efter om de verkligen är troende, att de tror tillräckligt, att deras tro är av den rätta kvalitén etc. Kan de inte vara säkra på att de har gjort den rätta avgörelsen för Jesus eller att deras tro är god nog, kommer de att hela tiden tvivla på om de verkligen kommer att bli frälsta på den yttersta dagen. De vänder blicken inåt mot sin egen tro eller brist på tro. Inriktningen blir på dem själva i stället för på Kristus. De tror på sin egen tro i stället för att tro på evangeliet i Guds ord, ett ord som står fast även om himmel och jord går under. Också här är det förnuftet som för människor bort från Ordet, bort från den smala vägen mellan de båda dikena.

Till skillnad från Calvin och Arminius var Luther helt klar över att många av lärorna i Bibeln skapar problem för det fallna förnuftet. Bibeln är inte alltid "förnuftig", dvs. sådan att det fallna förnuftet kan förstå den. Men Luther sa: "När något i Bibeln strider mot mitt förnuft, tar jag helt enkelt av mig min doktorshatt och antar att den helige Ande (som är Skriftens egentlige författare) är smartare än doktor Luther!" Luther gick på den smala vägen som Bibeln stakar ut mellan dikena. Det är bara den vägen som det undervisas om på ställen som Joh. 3:16; Rom. 1-8; 2 Kor. 5 och Ef. 2. Dessa bibelställen och många andra tar bort både egenrättfärdighet och förtvivlan. Bibelns evangelium får oss inte att rikta blicken mot oss själva och se om vi har den rätta tron

eller om vårt liv är gott nog eller om vi har gjort den rätta avgörelsen. Evangeliet riktar blicken mot Jesus Kristus. Det visar att han ensam är vår Frälsare, att han ensam är vår tröst, att han ensam är den som vi kan bygga vår tro på. Bara Guds ord kan skapa en sådan tro och förtröstan i våra hjärtan. Bara Guds ord kan föra oss tryggt fram på den smala vägen mellan de två dikena, den väg som ger liv och som för oss till himlen.

Egil Edvardsen

(Detta föredrag bygger på första kapitlet i boken "The Narrow Lutheran Middle – Following the Scriptural Roads" av Daniel M. Deutschlander, Northwestern Publishing House, 2011)

Viktiga böcker om Jesus

John A. Braun, **Närmare Jesus**. Andakter om Frälsarens verksamhet i Galileen. 174 sidor. Endast 100 kr.

Seth Erlandsson, **Vem är han?** Den verkliga Jesus från Nasaret. 247 sidor. 175 kr.

Seth Erlandsson, **Om Gud och Jesus**. Gardells tankar i Bibelns och forskningens ljus. 133 sidor. 100 kr.

John A. Braun, **Upp till Jerusalem**. Andakter för passionstiden och påsken (bör läsas om och om igen under hela året). 182 sidor. 100 kr.

Biblicums förlag

Släntvägen 10, 331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Profeten Jesajas bok – del 14 i en artikelserie

(forts. på kap. 41 från *Biblicum* 2/13, s. 50-67)

Herren bevisar att han är historiens herre genom sina förutsägelser (vers 21-29)

Nu är det dags för kustlänternas invånare att få föra fram sin sak. *"Kom med era argument, säger Jakobs Konung"* (v. 21). *"Må de föra fram och tala om för oss vad som ska ske. Var är era tidigare utsagor? Lägg fram dem, så ska vi ge akt på dem och se efter hur de har gått i fullbordan"* (v. 22). Men kustlänternas inga förutsägelser att komma med, förutsägelser som likt Herrens förutsägelser nu har visat sig sanna. Det är bara Herren som vet vad som ska ske och som har förutsagt det som nu har skett: den assyriska invasionen med dess ödeläggelse och att den assyriske kungen inte skulle kunna inta Jerusalem. Han har bevisat att han är historiens Herre.

Herren ger kustlänternas ytterligare en chans: *"Eller låt oss höra vad som ska komma"* (v. 22c). Om de och deras avgudar inte har kunnat förutsäga det som nu gått i fullbordan, kanske de kan förutsäga vad som ska ske framöver? *"Tala om vad som ska hända i framtiden, så att vi kan se att ni är gudar. Gör något, vare sig det är gott eller ont, så att vi alla häpnar när vi ser det"* (v. 23). Men avgudarna är både blinda och stumma. De kan inte se in i framtiden och förmedla kunskap om den till sina anhängare. *"Se, ni är mindre än ett intet, ert verk är ingenting alls. Avskryvård är den som väljer er"* (v. 24).

Hur annorlunda är det inte med den ende sanne Gud. Det är bara Herren som vet vad som ska ske och han har uppenbarat för Jesaja sådant som är dolt för vanliga människors ögon. *"Detta är de syner som Jesaja, Amos son, har skådat"* (Jes. 1:1). Så lyder titeln på hela Jesajaboken. Det Jesaja förkunnar har Herren låtit honom se. Därför kan profeten använda verbformer i förfluten tid för framtida händelser. Han har ju redan sett ("skådat") också det som äger rum långt efter profetens

tid: att en viss jungfru (grundtexten har bestämd form) blir havande och föder Messias (7:14), att folket i mörkret får se ett stort ljus (9:2, i MT 9:1), att ett barn blir fött åt oss som är "Mäktig Gud" (9:6, i MT 9:5), att Messias blir föraktad och övergiven när han utför sitt frälsningsverk och ställföreträdande sonar alla människors synder (53:3ff) etc. Det avgudarna inte kan uppenbara om framtiden och händelsernas fulla innebörd, det uppenbarar den ende sanne Guden. "Från och med nu låter jag dig höra om nya ting, om fördolda ting som du inte vetat om" (48:6), heter det om de nya förutsägelserna efter att förutsägelserna om assyrierna och Sanherib gått i uppfyllelse.

"Det som ska hända i framtiden", det kan inte hedningarna med deras avgudar förutsäga. Men det kan Herren. Han förkunnar nu nya ting: "Jag låter en man uppstå i norr och han kommer från öster. Han ska åkalla mitt namn" (v 25a). Här talar Herren genom sin profet om Koresh som "ska åkalla mitt namn" genom att agera till förmån för judarnas befrielse. Så här skriver Koresh själv i sitt häpnadsväckande edikt: "HERREN, himmelens Gud, har gett mig alla riken på jorden, och har befallt mig att bygga ett hus åt honom i Jerusalem i Juda... Han är den Gud som bor i Jerusalem" (Esra 1:2-3). Långt i förväg nämner Herren denne befriare vid namn och kallar honom "min herde" i kap. 44:28: "Jag är den som säger om Koresh: Han är min herde, han ska fullborda allt det jag vill. Han ska säga om Jerusalem: Det ska bli uppbyggt, och till templet: Din grund ska bli lagd på nytt."

Koresh fick verkligen erfa det han skriver i sitt edikt: "HERREN, himmelens Gud, har gett mig alla riken på jorden." Det stämmer med profetian: "Han ska gå fram över de styrande som vore de lerjord, lik en krukmakare som trampar lera" (v. 25b). I 45:2 betonas detsamma: "Självska jag gå framför dig, höjderna ska jag jämna ut. Kopparportarna ska jag spränga och järnbommarna ska jag bryta sönder."

Nu frågar Jesaja vid rättegångens avslutning: "Vem har berättat detta från början, så att vi kunde veta det, eller i förväg så att vi kunde säga: Han har rätt?" (v. 26a). Rättegången har gett ett otvetydigt svar: "Ingen berättade det, ingen lät oss höra om det, ingen har hört ett ord från er" (v. 26b). Först nu har de fått höra vad som ska ske genom Koresh. Ingen annan än Herren kunde uppenbara det: "Jag är den förste som säger till Sion: 'Se, där är de, den förste som ger Jerusalem detta glädjebud'" (v. 27), till tröst och glädje för de troende, till dom för dem som håller sig till avgudar.

Jesaja får inget svar på sin fråga från de församlade. De framlagda

bevisen för att Herren är historiens Gud och att avgudarna är maktlösa har gjort dem svarslösa. Detta rättegångskapitel avslutas därför med följande konstaterande: *"Jag ser mig om, men här finns ingen. Av dessa är det ingen som kan ge besked, ingen som kan ge ett svar på min fråga* (v. 28). Den fällande domen lyder sålunda: *"Se, de är alla falskhet, deras verk ett intet, deras avgudabilder vind och tomhet"* (v. 29).

Kapitel 42:1-9, HERRENS sanne tjänare

Många bibeltolkare isolerar kap. 42 från det föregående och menar att de s.k. tjänaresångerna (kap. 42:1-9, 49:1-13, 50:4-9 och 52:13-53:12) är inskott i texten och sannolikt en annan författares verk. Men kap. 42 anknyter direkt till det föregående och visar att allt hopp inte är ute för hednafolken som nu följer falska avgudar och vandrar i andligt mörker. Herren själv tar här till orda genom sin profet och hänvisar till *"min tjänare, som jag uppehåller, min utvalde, i vilken min själ har sin glädje"* (v. 1a).

Vem hänvisar Herren till med orden *"Se, min tjänare"*? Menar han mot bakgrund av kapitel 41 sitt vredesverktyg Sanherib (41:2-20) eller befriaren Koresh (41:25-29)? Nej, Herrens tjänare här, liksom i de övriga s.k. tjänaresångerna, öppnar blindas ögon och är ett ljus för hednafolken (v. 6). Han får inte kustländerna att bäva och jordens ändar att förskräckas likt Sanherib (41:5). Han är inte bara en befriare för judarna i den babyloniska fångenskapen likt Koresh. Nej, denne tjänare *"ska utbreda rätten bland hednafolken"* (v. 1) och komma med frälsning till både judar och hedningar. Han är helt annorlunda än jordiska kungar och överbefälhavare: *"Han ska inte skrika eller ropa, inte låta sin röst höras på gatorna"* (v. 2). Han ska ta sig an de svaga som är nära att gå under: *"Ett brutet strå ska han inte krossa, en tynande veke ska han inte släcka"* (v. 3). Han är inte svekfull utan trofast. *"I trofasthet ska han utbreda rätten"* (v. 3c, jfr 53:9b). En sådan Herrens tjänare bävar inte hednafolken för, utan *"kustländerna hoppas på hans undervisning"* (v. 4b).

Menar Herren sin tjänare Israel? Israel har ju fått Herrens tjänaruppdrag som ett utvalt vittne till Herrens väldiga gärningar? Nej, Israel är inte trofast utan har svikit sitt tjänaruppdrag. Denne tjänare är ingen svikare, ingen blind och döv tjänare. Om Israel däremot säger Herren längre fram i detta kapitel: *"Vem är så blind som min tjänare och så döv som min budbärare som jag sänder? Vem är så blind som min förtrogne,*

så blind som HERRENS tjänare? Du har sett mycket men inte tagit vara på det?” (42:19f).

Här är det fråga om Herrens sanne tjänare, dvs. Messias, *”i vilken min själ har sin glädje”* och som har Guds Ande: *”Jag ska låta min Ande komma över honom”* (v. 1). Jämför det himmelska vittnesbördet om Jesus: *”Denne är min Son, den Älskade, i honom har jag min glädje”* (Matt. 3:17), och Johannes Döparens vittnesbörd: *”Jag såg Anden komma ner som en duva från himlen och bli kvar över honom”* (Joh. 1:32). Denne sanne tjänare är *”Telningen från Isais avhuggna stam”*, som Jesaja redan profeterat om i kap. 11: *”Över honom ska HERRENS Ande vila, Anden med vishet och förstånd, Anden med råd och styrka, Anden med kunskap och fruktan för HERREN”* (11:1-2).

I verserna 6-7 citerar Jesaja Herrens direkta tilltal till sin tjänare angående det frälsningsuppdrag han har fått. Men först påminner Jesaja om uppdragsgivarens stora makt. Han är ingen mindre än

*”den som skapat himlen och spänt upp den,
brett ut jorden med allt som växer där,
gett liv åt människorna på jorden
och ande åt dem som vandrar på den”* (v. 5).

Denne mäktige Skapare står helt och hållet bakom tjänarens frälsningsuppdrag:

*”Jag, HERREN, har kallat dig i rättfärdighet.
Jag ska hålla dig i handen och bevara dig.
Jag ska göra dig till ett förbund för folket,
till ett ljus för hednafolken
för att öppna blindas ögon
och föra fångar ut ur fångelset,
ur fångenskapen dem som sitter i mörker”* (v. 6-7).

Genom sin profet Jeremia understryker Herren att när han enligt Jes. 42:6 gör sin tjänare till *”ett förbund för folket”* och *”ett ljus för hednafolken”* är det fråga om *”ett nytt förbund med Israels hus och Juda hus, inte ett sådant förbund som jag slöt med deras fäder, ... det förbund med mig som de bröt”* (Jer. 31:31f). Den kommande tjänaren är den sanne befriaren. Han ska *”öppna blindas ögon och föra fångar ut ur fångelset, ur fångenskapen dem som sitter i mörker”*. Messias är en frälsare från andligt mörker, från syndens och dödens fångelse.

Denna frälsning kan ingen avgud åstadkomma och lovordas för. Den är helt och hållet Herrens verk. Hela äran för Messias frälsningsgärning tillhör honom: *"Jag är HERREN, det är mitt namn. Jag ger inte min ära åt någon annan eller mitt lov åt avgudabilder"* (v. 8). Lika visst som det jag tidigare förutsade om Assyriens kung uppfylldes i och med Sanherib, så kommer denna profetia om min sanne tjänare att gå i fullbordan: *"Se, vad jag förut förkunnade har kommit. Nu förkunnar jag nya ting, innan de visar sig låter jag er höra om dem"* (v. 9). Genom sina förutsägelser och deras uppfyllelse bevisar Herren att han är den ende sanne Guden och att hans ord är att lita på. Den utlovade Messias ska komma med det nya förbundet lika visst som de tidigare förutsägelseerna bevisligen gått i uppfyllelse.

Kapitel 42:10-17, Lovsången till HERREN för hans frälsning

Vad passar bättre än *"en ny sång"* till HERRENS ära efter ovanstående förutsägelse om Messias, befriaren och frälsaren inte bara för judarna utan för alla folk. Mose och israeliterna sjöng en lovsång till Herren efter att ha blivit räddade från träldomen i Egypten (2 Mos. 15). Nu är det fråga om en ny sång, en lovsång över en ännu större frälsning som Herren och hans Messias ska genomföra i kommande dagar. *"Sjung hans lov över hela jorden, ni som färdas på havet och alla som uppfyller det, ni kustländer och alla som bor där"* (v. 10). Den kommande frälsningen genom Messias gäller *alla* jordens folk. Först nämns här områden väster om Juda: Medelhavet med dess kustländers invånare. Sedan nämns i vers 11 områden öster om Juda: den arabiska öknen med dess städer och invånare: *"Öknen och dess städer må stämma in, byarna där Kedar bor. De som bor i Sela må jubla, ropa högt från bergens toppar."* Kedar var Ismaels andre son (1 Mos. 25:13) som blev upphov till en mycket inflytelserik stam. Kedar nämns av Jesaja också i 21:16-17. Sela betyder "klippa", på grekiska Petra, och nämns också i Jes. 16:1.

Lovsången till HERRENS ära avslutar det avsnitt som började med orden: *"Var tysta inför mig, ni kustländer!"* (41:1). När nu avgudarnas falskhet avslöjats och sanningen i HERRENS förutsägelser bevisats, tänker Jesaja särskilt på kustländerna: *"Ge HERREN ära, förkunna hans lov i kustländerna"* (v. 12). Den oförtjänta frälsningen genom Messias gäller också dem.

I verserna 13-17 använder Jesaja flera bilder för Herrens ingripande i historien till dom och frälsning. I vers 13 liknas Herren vid en hjälte

som modigt och ivrigt tar sig an sin uppgift att besegra sina fiender. Han *"visar sin makt mot sina fiender"*, vilket han nyligen gjort mot Sanherib och hans trupper när de var nära att inta och ödelägga hela Jerusalem.

Troende väntar ofta otåligt på att Herren ska gripa in mot de gudlösa och göra slut på deras fiendskap mot Gud och hans folk. Det framgår av många böner i Psaltaren: "Res dig, HERRE, i din vrede, stå upp mot mina fienders raseri!" (Ps. 7:7). "Herre, hur länge ska du se på? Befria min själ från deras fördärv, mitt dyrbara liv från lejonen" (Ps. 35:17). "Hur länge ska de gudlösa, HERRE, hur länge ska de gudlösa triumfera?" (Ps. 94:3). Vad är skälet till att domen över dem dröjer?

Skälet är: *"HERREN är nådig och barmhärtig, sen till vrede och stor i nåd"* (Ps. 145:8). Han vill i sin godhet att alla ska komma till insikt om sanningen (1 Tim. 2:4). I Noas dagar, när "människornas ondskas var stor på jorden", väntade han i 120 år med domen (1 Petr. 3:20; 1 Mos. 6:3ff). Här i vers 14a säger Herren genom sin profet: *"Under lång tid har jag tigit, jag höll mig stilla, jag lade band på mig."* Det betyder inte att han kommer att "lägga band på sig" för alltid och lämna synden ostraffad. Herren kommer att gripa in och det kommer en domedag. Med två djärva bilder understryker han att domedagen innebär ett kraftfullt och omstörtande ingripande: *"Likt en barnaföderska ska jag skrika, flämta och flåsa"* (v. 14b). *"Jag ska ödelägga berg och höjder och låta allt gräs på dem torka bort. Jag ska göra strömmar till land och låta sjöar torka ut"* (v. 15).

För dem som trots svåra hemsökelse förtröstat på Herren och hans löften blir domedagen en ljus och glädjefylld dag: *"De blinda ska jag leda på en väg som de inte känner, på okända stigar ska jag föra dem fram. Jag ska göra mörkret framför dem till ljus och det som är ojämnt till jämn mark"* (v. 16, jfr 35:4-8). Troende som i nödens tid kan känna sig övergivna blir inte svikna av Herren: *"Det jag nu har sagt ska jag göra. Jag ska inte överge dem"* (v. 16c).

Men för avgudadyrkarna innebär domens dag evig olycka och djupaste skam: *"De som förtröstar på skurna avgudabilder och som säger till gjutna beläten: 'Ni är våra gudar', de ska drivas bort och drabbas av djupaste skam"* (v. 17).

Kapitel 42:18-25, Israels blindhet

"Ni som är döva, hör, ni som är blinda, skåda och se" (v. 18). Det är inte bara hedningarna som drabbas av Herrens vredesdom pga. sin avgudadyrkan. Också Guds eget folk, Israel, som fått ta emot så mycket gott

från Herren, sviker sitt tjänaruppdrag på det mest uppseendeväckande sätt. De flesta är "döva" och "blinda". Redan i sitt första kapitel berör Jesaja detta tragiska förhållande: "Hör ni himlar och lyssna du jord, för HERREN talar. Barn har jag fött upp och fostrat, men de har gjort upp-
ror mot mig. En ox känner sin ägare, en åsna sin herres krubba, men Israel känner inget, mitt folk förstår ingenting" (1:2-3). Redan i samband med sin kallelse som profet sa Herren till Jesaja: "Gå och säg till detta folk: *Ni ska höra och höra men inte förstå, och ni ska se och se, men inte begripa*" (6:9). Pga. sin ständiga dövhet inför Herrens ord och blindhet för vad Herren låter dem se blir flertalet av dem förhårdade: "Om än ditt folk, Israel, vore som havets sand, så ska bara en kvarleva av det vända om" (10:22).

Kontrasten mellan Herrens sanne tjänare Messias (42:1-9) och tjänaren Israel är enorm. "Vem är så blind som min tjänare och så döv som min budbärare som jag sänder? Vem är så blind som min förtrogne, så blind som HERRENS tjänare?" (v. 19). Fastän folket gång på gång fått se Guds väldiga gärningar - i samband med uttåget ur Egypten, under ökenvandringen och under tiden därefter - vänder de sin Frälsare ryggen i otrohet. "Du har sett mycket men inte tagit vara på det, fastän öronen är öppna lyssnar ingen" (v. 20).

"Det behagade HERREN för sin rättfärdighets skull att låta sin undervisning komma till makt och ära" (v. 21). Han har verkligen visat sanningen i sin undervisning om dom och frälsning: domen genom den assyriska invasionen var förutsagd, likaså Jerusalems frälsning (701 f. Kr.) som ett Guds under. Men fastän den förutsagda plundringen och skövlingen av landet ägt rum (1:7) och de har sett att Sions räddning är Herrens oförtjänta frälsningsgärning, fortsätter Israel i blindhet och dövhet för Herrens ord och gärningar. Därför är de nu ett plundrat och skövlad folk (v. 22).

"Vem bland er vill lyssna på detta, ta vara på det och höra för framtiden?" (v. 23). Hur kan de vara så blinda och så döva för Herrens undervisning? Det är ju pga. våra synder som domen måste komma. Det är Herren som har lämnat Jakob till skövling och Israel åt plundrare. Assyrierna (och senare kaldeerna) är bara Herrens vredesverktyg. "Har inte HERREN gjort det, han som vi syndat mot? För de ville inte vandra på hans vägar och inte höra på hans undervisning. Därför utgöt han sin brinnande vrede över dem – krigets raseri. De förbrändes av det runt omkring,

men de besinnade det inte. De förtärdes av det, men de tog det inte till sitt hjärta” (v. 24-25).

Redan i sitt första kapitel påtalar Jesaja att folket inte besinnar sig när Herrens vrede drabbar dem: *”Var ska man mer slå er, då ni fortsätter i trolöshet? Hela huvudet är sjukt och hela hjärtat svagt... Ert land är en ödemark, era städer är uppbrända i eld, era åkrar förtärs i er åsyn av främlingar” (1:5,7).* Men ska då inte de slagna besinna sig inför Herrens oförtjänta frälsningsgärningar? Det handlar fortsättningen om.

SE

LUTHERS LILLA KATEKES

av David P. Kuske

Kostar endast 175 kr
(384 sidor och inbunden)

Beställs från

BIBLICUM FÖRLAG, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo.

E-mail: biblicum@bredband.net

Frågor och svar

Världshistoriens sista dag

Fråga: Varför har Gud dolt tidpunkten för den sista dagen?

Svar: Våra liv skulle dramatiskt förändras om vi i detalj kände till vad som kommer att ske i framtiden och när det kommer att ske. Vi skulle frukta de kommande katastroferna, i förväg sörja förlusten av våra kära och inte glatt överraskas av glädjande tilldragelser, eftersom det inte blir några överraskningar. Det vi behöver veta om framtiden har Gud uppenbarat för oss, bl.a. att den här världen ska gå under med eller utan koldioxidutsläpp, att det kommer en domedag då vår Frälsare ska komma tillbaka i härlighet och döma alla människor, både levande och döda.

Detaljer om vad som kommer att hända i våra och våra medmänniskors liv och tidpunkten för den sista dagens inbrott har han i sin vishet inte uppenbarat för oss. Sådana detaljer skulle vi säkert missbruka. Även om vi fått veta när världshistoriens sista dag kommer utan att veta tidpunkten för vår dödsdag, vore ingenting vunnet. Döden kan komma oväntat och plötsligt, lika plötsligt som domedagen.

Gud vill att vi ska ta vara på varje dag som en gåva från honom och glädja oss över alla välsignelser som han oförtjänt ger oss. Han vill att vi ska vara beredda på att varje dag kan vara vår sista och att vi varje dag älskar och tjänar honom och älskar vår nästa som oss själva. Jesus sa till sina lärjungar: ”Så länge dagen varar måste vi göra hans gärningar som har sänt mig. Natten kommer, då ingen kan arbeta” (Joh. 9:4). ”Var vaksamma, för ni vet inte vilken dag er Herre kommer... I en stund när ni inte väntar det kommer Människosonen” (Matt. 24:42-44). Dessa Jesu ord beaktade Martin Luther och därför föreslog han följande aftonbön för sina trossyskon: ”När vår sista afton kommer, låt oss då få insomna i din frid, att vi må uppvakna till din härlighet. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.”

Uppryckelsen

Fråga: Lär inte 1 Tess. 4:16-17 att de troende kommer att ryckas upp till himlen före den sista dagen?

Svar: De som menar att 1 Tess. 4:16-17 lär att de troende kommer att ryckas upp till himlen *före* den sista dagen ger inte akt på sammanhanget för dessa verser. De kristna i Thessalonike hade inte förstått att både insomnade troende och levande troende *samtidigt* kommer att möta Kristus när han kommer tillbaka i sin härlighet. De trodde att de som redan hunnit dö före Kristi återkomst inte skulle få uppleva denna viktiga händelse. Därför tröstar Paulus dem med försäkran om att ”de som dött i Kristus Jesus” ingalunda kommer att missa Jesu återkomst. De kommer att uppväckas så att de kan möta Jesus tillsammans med de ännu levande troende: *”De som har dött i Kristus ska uppstå först. Därefter ska vi som lever och är kvar ryckas upp bland moln tillsammans med dem för att möta Herren i rymden”* (v. 16b-17). *”Vi som lever och är kvar till Herrens ankomst ska alls inte komma före de insomnade”* (v. 15).

Att Paulus här talar om världshistoriens sista dag framgår av v. 16a: *”Herren själv ska komma ner från himlen med ett befallande ord, med en ärkeängels röst och Guds basun.”* Det är inte fråga om en tyst och hemlig tilldragelse när Människosonen kommer åter från himlen. Han kommer på himlens skyar *”med stor makt och härlighet. Med starkt basunljud ska han sända ut sina änglar, och de ska samla hans utvalda från de fyra väderstrecken, från himlens ena ända till den andra”* (Matt. 24: 30-31). *”Var och en som ser Sonen och tror på honom ska ha evigt liv, och jag ska låta honom uppstå på den yttersta dagen”* (Joh. 6:40).

Varför sker en uppryckelse när Jesus kommer ner från himlen på den sista dagen? Förklaringen ges i bl.a. 2 Petr. 3:10: *”Herrens dag kommer som en tjuv, och då ska himlarna försvinna med våldsamt dån och himlakropparna upplösas i hettan och jorden och dess verk inte mer finnas till.”* Därför ska alla troende, både de som insomnat före denna dag och de som då ännu lever, *”ryckas upp bland moln för att möta Herren i rymden. Och så ska vi alltid vara hos Herren. Trösta därför varandra med dessa ord”* (v. 17-18).

I Tess. 4 handlar inte om de otroende utan *bara om de troende*. Att hävda att detta kapitel lär att troende kommer att uppväckas först och sedan 1000 år senare döda otroende är helt i strid med vad Paulus skriver. Skriften lär tydligt att insomnade troende och otroende kommer

att uppväckas *på samma dag*, på den yttersta dagen. Redan i Dan. 12:2 kan vi läsa: *"De många som sover i mulden ska vakna, några till evigt liv, andra till förakt och evig skam."* Om denna kroppens uppståndelse på världshistoriens sista dag talar också Jesus i Joh. 5: *"Var inte förvånade över detta. Det kommer en stund när alla som ligger i gravarna ska höra hans röst, och de ska komma ut. De som gjort gott ska uppstå till liv, och de som har gjort ont ska uppstå till dom"* (v. 28-29). De troende tillräknas Kristi godhet och helighet. *"Vi ska alla förvandlas, i ett nu, på ett ögonblick, vid den sista basunens ljud. För basunen ska ljuda och de döda ska uppstå odödliga, och vi ska förvandlas. För detta förgängliga måste kläs i oförgänglighet och detta dödliga kläs i odödlighet"* (1 Kor. 15:51-53). *"Han ska förvandla vår bräckliga kropp, så att den blir lik den kropp han har i sin härlighet"* (Fil. 3:21). I den apostoliska trosbekännelsen bekänner vi på grundval av apostlarnas vittnesbörd: Vi tror på *"syndernas förlåtelse, kroppens uppståndelse och ett evigt liv"*.

SE

Utblick över samtiden

Den objektiva försoningsläran – en rikedom att värna

Olof Edsinger, teologskribent i *Budbäraren* maj 2013, ser att läran om den objektiva försoningen hotas av den nya försoningstanken som presenteras i teol.dr. Sofia Camnerins bok *Försoning behövs*. Han anser att den objektiva försoningen är en rikedom värd att värna. Han tror till och med att ”mycket av den förflackning som kan skönjas både i Svenska kyrkan och stora delar av frikyrkan hänger samman med att man fått en ny syn på Kristi kors”. Han motiverar sin reaktion med att EFS, den rörelse han tillhör, stod i centrum för ”försoningsstriden” på 1870-talet. Edsinger förstår skillnaden mellan det som då kallades Waldenströms försoningslära och Rosenius’ lära.

Men då han analyserar själva bakgrunden går han inte till Rosenius. Han stannar vid Agne Nordlanders *Korsets mysterium*, en bok som ger en betydligt svagare definition än Rosenius när det gäller varför Gud behöver försonas och vad som skiljer Gud och människa åt. Nordlander säger bl.a. att synden orsakat ”främlingskap och motsättning mellan Gud och människan”. Enligt Nordlander ger teologerna skilda svar på frågan om synden. Men det betyder inte att Bibeln ger skilda svar. Tvärtom är den tydlig och talar om andlig död och fiendskap mot Gud.

Att endast värna läran om den objektiva försoningen är inte nog. Den måste försvaras och med all kraft förkunnas. Den är den kristna tronens och kyrkans grundläggande budskap. Där denna lära förloras är hela det bibliska budskapet helt obegripligt och meningslöst. Det var för att verkställa försoning som Gud blev människa enligt apostelns undervisning i 2 Kor. 5:19: *Ty Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv. Han tillräknade inte människorna deras överträdelser, och han har anförtrott åt oss försoningens ord.*

För Sofia Camnerin, som är en av ledargestalterna i organisationen *Gemensam Framtid*, är tanken på en objektiv försoning besvärande.

Hon säger i en intervju: ”Hårddrar man resonemanget, gör det Gud ansvarig för Jesu död. Det gör Gud till en blodtörstig Gud. Jag tar avstånd från sådana föreställningar eftersom det gör något med gudsbilden och inte stämmer överens med det jag i övrigt vill säga om Gud. Därför är jag vaksam och reagerar när något andas den objektiva försoningsläran för att det gör Gud till den som behöver försoningen” (*Kyrkans tidning* 04/19/11).

Självklart känner Edsinger obehag inför sådana angrepp på denna grundläggande bibliska lära. Med försiktighet uttrycker han sitt bekymmer genom att säga att *Camnerins försoningslära ger korset en helt anorlunda innebörd än vad det har i den rosenianska teologin*. I Camnerins försoningslära blir korset helt överflödigt. Det påminner henne om en vrede som framträder med all kraft. Ett blodigt kors blir ett alltför störande inslag i den vackra gudsbild hon vill förmedla. Där får inte finnas påminnelse om synd, blod, död eller vrede. För den teologin vore det bekvämare om den korsfäste stigit ner från korset utan att genomgå den fasansfulla död som straffet innebar. Aposteln kallade det att vandra som fiende till Kristi kors (Fil. 3:18-19).

Camnerins försoningslära går ut på att det är försoning mellan människor saken gäller och Gud står som en passiv åskådare, eftersom han inte behöver försonas. Men hennes försoning behöver inte heller Kristus, eftersom han uttryckligen säger att han inte har kommit för att vara skiljedomare mellan människor (Luk. 12:14). Den som andas den objektiva försoningen i Camnerins närhet kan förvänta sig en reaktion från hennes sida.

Edsinger höjer kvalitén på hela samtalet genom att hänvisa till 1 Joh. 4:10: ”*Kärleken består inte i att vi har älskat Gud utan i att han har älskat oss och sänt sin Son till försoning för våra synder.*” Ett tydligt vittnesbörd om varför försoning behövs. Hoppas bara att Edsinger fortsätter att förkunna denna sanning i den rosenianska rörelsen och ser denna sanning som en verklig rikedom. EFS grundades en gång på sanningen om en försonad Gud och vikten av den personliga förtröstan på hans evangelium. *Den som tror på Sonen har evigt liv. Den som inte lyder Sonen ska inte se livet, utan Guds vrede blir kvar över honom* (Joh. 3:36).

Politisk kyrka vid vägs ände

Anna Sophia Bonde och Jan-Erik Ekelund, inspiratör respektive ordförande i *Frimodig kyrka*, skriver om den politiskt styrda kyrkans dilemma

i *Kyrkans Tidning* 13/07/18. De skriver: ”Så har man fått höra det igen. Ännu en vän har anslutit sig till den spretande grupp som funderar på att lämna Svenska kyrkan.” Och så ställer man frågan: ”Har vi en lösning? Vill vi bemöda oss om att hitta en lösning? ... Vad är det då de säger? De talar om torftigt liv i församlingen, att de är trötta på att år ut och år in leva på andlig svältkost. De längtar efter god undervisning efter fördjupning i sin tro. De längtar efter en fullödlig genomtänkt gudstjänst... De är andliga barn som söker mödrar, fäder i tron... Vilken är lösningen? Frimodig kyrka längtar efter att Svenska kyrkan ska bli en blomstrande trädgård. Vi är övertygade om att Gud har en alldeles särskild tanke med kyrkan i Sverige och att Svenska kyrkan har särskilda förutsättningar för att nå människor i vårt land. Vi längtar efter en trovärdig kyrka – fri från partipolitik. En kyrka nära människor – för alla som längtar. En hoppfull kyrka – med Jesus i centrum.”

Frimodig kyrka (FK) är i grunden själv ett kyrkopolitiskt parti. Dess svar på lösning är att man längtar efter en blomstrande kyrka. De längtar efter en kyrka fri från partipolitik, en trovärdig kyrka, en kyrka för alla som längtar, en hoppfull kyrka och där ska Jesus vara i centrum. Det betyder med andra ord att FK inte har någon lösning. Den som röstar på dem i kyrkovalet röstar på en längtan. Då FK analyserar vad som är fel eller vari felet består kommer man fel. Menar man att det är den politiska styrningen som är felet skjuter man över skulden på politikerna och de politiska partierna. Men FK resonerar politiskt, precis som andra politiska partier. Felet är alltid någon annans. Hade ni röstat på oss hade aldrig detta uppstått! Känns resonemanget igen?

Vad som måste skrämja väljarna i kyrkovalet är det förslag FK har på frågan om de missnöjda medlemmarna. Kan FK:s längtan hålla dem kvar? De som levt ”år ut och år in på andlig svältkost”, kan de nöja sig med att det finns de som längtar? Är det inte lite för mycket begärt? Hur ska en längtan kunna skapa näringsrik andlig föda? Hur ska en längtan hos några i partitoppen plötsligt sätta Jesus i centrum?

Kanske felsökningen måste börja långt före frågan om medlemstapp? Det är inte ens säkert att det är de som lämnar som är problemet. De som lämnar kan ju söka sig till just den gemenskap de saknar i Sv. kyrkan. De som stannar kvar och låter sig nöja med svältkosten tappar snart all frimodighet och förvandlas till en belastning.

FK har kommit till vägs ände. Bra, då ska man vända om! Vill man ha Jesus i centrum, då måste man fråga efter hans uppenbarade ord och

söka svaret där det finns svar. Han säger ju så tydligt: ”*Om ni förblir i mitt ord, är ni verkligen mina lärjungar, och ni skall förstå sanningen, och sanningen skall göra er fria*” (Joh. 8:31-32). Det betyder förstås att alla partiprogram förpassas dit de hör hemma, oavsett politisk färg eller färglöshet. Skillnaden kommer att vara markant. Den tilliten skapar inte bara en hoppfull kyrka utan också en frimodig kyrka där Jesus är centrum.

Evangeliets sanning får inte tidsanpassas

Stefan Swärd skriver i *Världen idag* 13/07/22 om faran av att tidsanpassa evangeliets sanning. Han säger: ”Enhet behöver gå hand i hand med sanning. Kristen enhet är eftersträvansvärt och något som Bibeln tar för givet. Samtidigt har den kristna kyrkan under 2 000 år utvecklats åt många olika håll och blivit alltmer spretig... Västvärldens kristenhet har blivit alltmer vildvuxen, inte minst som en följd av den liberala teologin, som slagit undan grunden för respekten för Bibeln som Guds ord och de grundläggande kristna lärosatserna. Den kristna tron är under attack inifrån och så har det kanske alltid varit. De första kristna generationerna kämpade mot gnosticismen och judaiseringen inom de egna leden. Sammanblandningen mellan kyrka, stat och den världsliga makten har bidragit till många urspårningar i kristna kyrkan under mer än 1 000 år.”

Det hade varit intressant att få Swärds definition av vad han menar med ”kristen enhet” och särskilt med tanke på att det är något som ”Bibeln tar för givet”. Det Bibeln tar för givet är förstås en enhet på Bibelns grund. Den sanna ekumeniken tar sin utgångspunkt i bibelstudiet och böjer sig ödmjukt för vad Bibeln säger. Med uttrycket den ”kristna kyrkan” menar han förstås summan av de kyrkliga organisationerna. Kristi sanna kyrka, den allmänliga kyrkan, är enig i enlighet med Jesu bön i Joh. 17.

Den ”urspårade” kristenheten som vilset söker en identitet i ekumeniken behöver en utifrån kommande räddningsstyrka. Var finns den? Varifrån ska den komma? Swärd kommer med ett förslag: ”Vi har en hög nivå av enhet och samarbete i svensk kristenhet. Men den enheten får inte ske på bekostnad av sanning. De profetiska rösterna får aldrig tystna. Vår förkunnelse måste alltid kunna prövas utifrån Guds ord.”

Processen måste börja där sanningen trängts undan och ersatts med

lögn. Och då förkunnelsen ska prövas från Guds ord måste de profeter som verkligen talar sanning få överrösta både den liberala teologin och de ekumeniska krafter som vill sudda ut gränserna mellan sanning och lögn.

Swärd har insett att det bibliska budskapet har ett genomgående tema. Det går inte att förkasta delar av Gamla testamentet och mena att de är överflödiga och icke trovärdiga. Han ger några exempel: "... sådan teologisk liberalisering är att börja betrakta centrala delar i Gamla Testamentet som icke-historiska myter. Om man tror att Adam och Eva aldrig har existerat, att det inte fanns en Edens lustgård och att det inte har inträffat ett syndafall vid en specifik tidpunkt i mänsklighetens historia, då vilar även Nya Testamentet på en bräcklig grund. Både Jesu trovärdighet och Pauli undervisning bygger då på en felaktig grund. Ett nedtonat syndafall hänger ihop med en nedtoning av syndens allvar och korsets nödvändighet...

Det finns nyanser i tolkningar och betoning. Men det leder helt fel att ta bort tanken att Jesus tog på sig vår synd, att han besegrade mörkrets makter, att vår synd leder till att vi hamnar i fiendskap med Gud och evig död, och att Jesus löste detta problem genom att ge sitt liv... Förkunnelsen och kampen för hela evangeliet måste fortsätta i all kraft. Sanningen ska segra."

Ett starkt vittnesbörd och en bekännelse till korsets evangelium! Visst måste förkunnelsen och kampen för hela evangeliet fortsätta. Det är det som är kyrkans uppgift och får inte fördunklas av kvalmig ekumenik som endast har ett mål att förena det oförenliga. Swärd skriver: "Sanningen ska segra." Aposteln säger: "*Ty inte mot sanningen förmår vi något, utan för sanningen*" (2 Kor.13:8). Olika bekännelser dikterade av förnuft och känslor har ingen hemvist i den kristna kyrkan. Det går inte att tidsanpassa evangeliet. Det är evigt och oföränderligt. "*Ängeln hade ett evigt evangelium att förkunna för dem som bor på jorden, för alla folk och stammar och språk och folkslag*" (Upp. 14:6).

Alvar Svenson

Litteratur

GULDET BLEV TILL SAND

Per Ewert

Aeropagos förlag, 2013, 208 sidor.

Boken har en underrubrik: ”Hur vi lät det verkliga livet rinna ur våra händer, och hur vi kan vinna det åter.” Per Ewert är en flitig debattör, författare och föreläsare. I *Biblicum* nr 3/2010 finns en recension av hans förra bok *Vem tändes stjärnorna?*, en bok i den apologetiska genren. Också denna bok får anses som apologetisk med utgångspunkt i den materialistiska världsåskådningen som ställs mot den kristna synen på människan och hennes tillvaro.

Ewert gör en utomordentlig samtidsanalys. Han har genomskådat ihålligheten i det som vanligtvis kallas levnadsstandard. Han är gymnasielärare och möter dagligen ungdomar, och med inlevelse och engagemang delar han deras problem. Med god insyn i den bakomliggande problematiken, den världs bild som endast ser till det yttre och glömmar bort att människan ”lever inte endast av bröd”, vill han föra läsaren till en djupare insikt av vad livet är.

Redan inledningsvis konstaterar han att vår tids tillgång på bekvämligheter lämnar inget övrigt att önska: ”Och likafullt känner vi oss så otrygga, så rastlösa” (sid. 9). Han fortsätter: ”Samtidskulturen har byggt upp ett överflöd av kunskaper om hur livet ska kunna bli positivare och lättillgängligare. Ända ifrån BB:s eluppvärmda skötbord upp till massagestolar i äldreomsorgen. ... Nutidsmänniskan äger fler tidsbesparande hjälpmedel än någon av våra förfäder. Och likväl är vi fullständigt sönderstressade ... I vår sköna värld står psykiska problem för 20% av den samlade sjukdoms bördan i Europa.” Väststånd och materialism speglar också kyrkornas verksamhet: ”Inom många kyrkor och samfund har skrällen för medlemstapp slagit över i en alltmer desperat uttunning

av tydlighet och teologiskt innehåll. Om vi bara gör all förkunnelse så oförarglig att ingen irriteras, då kommer folket säkert tillbaka, tycks man mena” (sid. 10).

Överflöd och tillgång på allt och det omedelbart är något som förespeglar både gammal och ung. Men allt detta ger inte vare sig sann glädje eller tillfredsställelse. Vid ett tillfälle bad Ewert sina elever fundera över den största skillnaden mellan tillvaron idag och före mediasamhällets uppkomst. ”En elev räckte upp handen och sammanfattade: ’Den stora skillnaden är att idag behöver vi aldrig ha tråkigt.’ Jag kunde inte motstå frestelsen att bolla tillbaka följdfrågan som väntade bakom hörnet: ’Vilket i förlängningen innebär att...?’ Tankepaus, och därefter det dröjande svaret: ’...att...vi alltid har tråkigt...’” (sid. 57).

I kapitlet *Bröd och skådespel* visar han hur härskare för att behålla makten och slippa uppror tillfredsställde sin befolkning med lättillgänglig och spännande underhållning. I antikens Rom hade kejsarna fullt upp med att ständigt öka festernas antal, trots att den sinande kassakistan talade emot det. Allteftersom de festande människorna tröttnade på underhållningen, skruvades förväntningarna upp och gladiatorspelen blev höjdpunkten på underhållningen. När sedan de kristna vägrade delta i den årliga offerkulten till kejsaren, förelåg risk för att den sekten skulle sprida sig i imperiet. Det måste förstås stoppas. Lösningen var att låta de hungriga lejonerna döda dem, eftersom de vägrade slåss i gladiatorspelen.

”Utifrån sett framstår detta fullständigt obegripligt. Publiken fick åse människor som frivilligt valde bort gratis bröd och skådespel och som inte vek undan ens för en blodig död på arenan. De kristnas offer förkunnade att tro på den uppståndne Jesus från Nasaret var för dem så avgörande att inte ens döden var ett för högt pris att betala” (sid. 23). Förföljelsen fick dock inte den åsyftade verkan. Istället för att tysta den kristna tron ökade skaran av troende bekännare.

Teologen Tertullianus’ ord har blivit klassiska: ”Ju mer ni slaktar oss desto fler blir vi. De kristnas blod är en säd.” Fastän romarriket var byggt på våld, bröd och skådespel åt folket föll det samman i ruiner. Ewert tänker sig också att vår kultur påminner mycket om den som rådde i Rom. Han skriver: ”Gratiskulturen och upplevelsefixeringen finns här, den stora toleransen mot olika religiösa varianter likaså. Och parallellt med detta uppställs krav från styrande och opinionsbildare att utanpå sin personliga tro även visa en obrottslig lojalitet mot rådande samtids-

kultur. Utmaningen känns igen. Läxan från Rom behöver läras än en gång” (sid. 23-24).

I kapitlet ”*Gudstjänst eller söndagsshow*” talar han om kyrkornas strävan att istället för det kristna budskapet erbjuda underhållning. ”Finns det överhuvudtaget någon gräns för vilka medel en kyrka kan tänkas ta till för att locka deltagare till samlingar som med den bästa vilja i världen möjligen skulle kunna kallas gudstjänst?” (sid. 137). Ett exempel från Spånga församling talar sitt eget språk. Där anordnade man ett LAN-party och bjöd in ungdomar för datorspelande, vilket i och för sig inte var så uppseendeväckande. Det som däremot framstod som stötande var att man i en ceremoni som skulle föreställa nattvard delade ut chips och Jolt Cola i ett glas, allt för att ge ett kristet inslag åt partyt. Och Ewert frågar sig: ”Huvudfrågan gäller om vi betraktar gudstjänsten som ett möte med universums Skapare och Herre, eller om den i huvudsak är en religiös underhållningsform ... En sådan samling [gudstjänst] kan aldrig vara en uppvisning där några uppträder och andra är publik. En sann gudstjänst är istället allas gemensamma samling inför den levande Guden” (sid. 139).

I bokens underrubrik utlovades hjälp med att finna det verkliga livet åter. Vilket är då Ewerts råd för att vinna det verkliga livet åter? Här framträder tydligt bokens svaghet! Påståendet att den fallna mänskligheten bär på en längtan efter en upprättad gudsgemenskap är främmande för Bibeln. Likaså tanken att den jagade människan flyr allt längre bort från Gud (sid. 52-53). Människan är av naturen inte bara på väg bort från Gud, hon har ingen längtan efter Gud, hon är andligt död för Gud. Hon har inte heller förmågan att röra sig i riktning mot Gud, hon kan inte välja vägen till Gud. (Ps. 14:2; Rom. 3:11; Ef. 2:1).

Liknelsen om köpmannen som söker efter pärlor (Matt. 13:45-46) och finner en dyrbar pärla och säljer allt han äger och köper den pärlan, får en något egendomlig tolkning. Han skriver: ”En annan poäng i den korta liknelsen är att köpmannen inte finner sin pärla förrän han aktivt söker den” (sid. 203). Vari det aktiva sökandet består eller var man i så fall ska söka får man inte svar på. Nu är det svårt att ge liknelsen en sådan tolkning, eftersom den dyrbara pärlan liknas vid själva himmelriket. Jesus liknar himmelriket vid den dyrbaraste av alla pärlor och förlust av allt annat kan inte jämföras med vinsten av himmelriket. Det ser ut som om Ewert är beredd att ge den tolkningen senare i bokens avslutning (sid. 205).

Jesu egen utläggning i Matteus 13 stöder den tanken om himmelriket. Jesus citerar Jesajas ord om att höra och inte förstå (vers 14f). Det blir svårt att finna något stöd i NT för tanken att människor går omkring och söker efter himmelriket, även om man är så ödmjuk att man kallar sig just ”sökare”. När Jesus lovar att den som söker också finner är förutsättningen att han söker på det ställe där objektet finns. Det finns bara ett ställe där Gud har lovat att finnas och det är i sitt ord. Redan hos Jesaja säger han: ”Hör så får er själ leva.” Om tron säger Jesus: ”Detta är Guds gärning att ni tror på den som han har sänt” (Joh. 6:29).

Läsaren av denna bok kommer att känna igen sig i många av beskrivningarna om tomheten i det moderna samhällets utbud. Men besvikelsen och tomheten kan också bli resultatet vid kyrkobesöket om det enda som erbjuds är en ”livsförvandling”. Det är egentligen inget annat än en variation på utbudet från upplevelseindustrin. Varför ska han då gå dit? Kyrkans budskap är inte i första hand livsförvandlande utan ett nytt liv. Och det får Nikodemus undervisning om i sitt samtal med Jesus (Joh. 3).

Evangelium är inte bara ett erbjudande till en trött och uttråkad, modern samhällsmedborgare. Evangelium är budskapet om Guds Son som kom för att uppfylla den lag som människan brutit och att synden nu är förlåten och hela världen förklarad rättfärdig i Honom. Tron på Jesus Kristus är just att ”köpa” det guld som utlovas i brevet till Laodicea (Upp. 3:18). Det är tron på denna objektiva sanning: *”Han var rik men blev fattig för er skull, för att ni genom hans fattigdom skulle bli rika”* (2 Kor. 8:9). Genom Kristus har vi vunnit det verkliga livet åter. Han har gjort vår sand till guld!

Alvar Svenson

Gåvoredovisning

Mats Huselius 300 kr, Anonym 1000 kr, Berne och Ragnhild Lorefors 250 kr, Christian och Johanna Ahlskog 40 EUR, Ola Österbacka 30 EUR, Jostein Carlsen 140 NOK, Dennis Norén 600 kr, Lars Isaksson 300 kr, Elisabeth och Torsten Carlsson till Ulrik Gunnarssons minne 2000 kr.

Varmt tack för att ni hjälper oss sprida Bibelns rika undervisning *”för att nåden genom att komma allt fler till del ska få tacksägelsen att flöda till Guds ära”* (2 Kor. 4:15).

Vädjan om hjälp

- Vi väddar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro Sverige 251-4701

DnB NOR Norge 7877.08.15400

SAMPO Finland 800017-70843747

- Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i föregade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro och historiska fakta om Bibeln*.

- Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan

Tel 0372/30857. E-mail: svenson_alvar@yahoo.se

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo

Tel 0370/18217. E-mail: biblicum@bredband.net

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Ålgård Tel 51617540.

E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no

Biblicums hemsida: www.biblicum.se